Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...оной ... гарана | № 191 (16414) | 1983 оной августын 20, суббото | Сэн 3 мүнгэн.

Нүхэр Ю. В. АНДРОПОВ США-гай профсоюзай ажал ябуулагшатай уулзаба

[illegible] ...К-гай Генеральна секретарь, СССР-эй ... Президиумай ... Ю. В. Андропов ба СССР-эй ... тэлгын ху- ... профсоюзай ... профсоюю- ... толгойлжо ... машина бү- ... о-замбуули- ... стиин ху- ... национальна ... президент, ... американ ... далэй вице- ... У. Уинписин- ... 17-до уулза- ...

... гэшүүд- ... үмэнэһөө ... амаршалгын ... лон СССР- ... эр гарай ба- ... алсаһан зу ... лхэйн ху- ... санай, бата ... хүсэл эр- ... шүүхын тү- ... тэй түмэр ... Андроповто ...

... эрэй болон ... ой хоорон- ... хөөрэлдөөн ... эй түрүү- ... Шалаев, ... Генераль- ... туһалагша ... ов тэрээндэ дэй амаршалгын бэшэгые тэрээндэ дамжуулһанайнь түлөө үнэн зүрхэнһөө талархажа байһанаа Ю. В. Андропов мэдүүлээд, энэ хадаа совет хүнүүдтэй хани барисаагаа хүгжөөхые, манай оронуудай хоорондохи эб найрамдал ба харилсаа холбоое, тиин бүгэдэ ниитын эб найрамдал бэхижүүлхые США-гай ажалшадай хүсэжэ байһан ушар болоно гэжэ тоолоноб гээд тэмдэглээ. Хэрбээ хани барисаанай мэдэрэлтэйгээр бидэнэртэ гараа һарбайгаа һаань, совет хүнүүд хододоо халуунаар угтахал гэжэ Ю. В. Андропов хэлэбэ.

У. Уинписингер хадаа имагтал томо ехэ профсоюзуудай нэгэнэй хүтэлбэрилэгшэ, США-гай профсоюзай ехэ нэгэдэлэй вице-президент бэшэ, харин арадуудай хоорондо эб найрамдал болон харилсаа холбоо тогтоолгын үзэл бодол баримталдаг ниитын ажал ябуулагша болоно гээд СССР-тэ мэдэдэг, хүндэлдэг юм гэжэ Ю. В. Андропов тэмдэглээ.

Манай оронуудай хүдэлмэришэдэй, юрэнхы дээрээ бүхы ажалшадай хоорондо нягта холбоо барисаа тогтоохые совет хүнүүд хододоо оролдодог юм. Политическэ ондо ондоо үзэл бодолтойшье һаа, хүдэлмэришэн хүнүүд хододоол хүдэлмэришэд ха юм даа, тэдэнэр үсөөн бэшэ ниитын аша туһатай гэжэ бидэ батаар найданабди.

Нэн түрүүн эб найрамдалые сахин хамгаалха, дэлхэйн шэнэ дайнай, хүн түрэлтэндэ айхабтар ехэ аюул хойшолонгуудтай байһыень ойндоошье хүсэд оруулхын аргагүй ракетно-ядерна дайнай уршаг түбэгые зайсуулха гээшэ мүнөө тэдэнэй ниитын хэрэг болоно.

Гутамшаг муухай «хүйтэн дайнай» мэдэрэлтэй ямаршье харюусалгагүй, эзэрхэг түримхэй политическэ мэдүүлгэнүүдээр, хэтэржэ ерэхэдээ гүрэнүүдэй хоорондохи ёһотой һайн харилсаае буруу һүргэдэг, арадуудай хоорондохи этигэл найдалые эбдэдэг, лайсан харша ябадал үүдхэдэг мэдүүлгэнүүлээр, ябуулгануудаар һүжэрөөн дэбэргэгдэһэн ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгэһээ энэ аюул нэн түрүүн үндэһэтэй гэжэ совет хүнүүд, бүхы оронуудтахи олон миллион хүнүүдтэл адли, һайн ойлгоно.

Үйлэ хэрэгүүдэй аюултай хүгжэлтые зайсуулан сараха, орон доторойнгоо хүгжэлтын түсэбүүдые бэелүүлхын тула, арад зоной ажабайдалые һайжаруулхын тула эб найрамдал бэхижүүлхэ гээшэ манай түбхын түрүүшын зорилго болоно гэжэ Советскэ Союзда бидэ — хүтэлбэрилэгшэд, мүн олон миллион эгээлэй юрын ажалшад — тоолонобди гээд Ю. В. Андропов тэмдэглээ.

Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые зогсоохо, уласхоорондын түгшүүрилые һуларуулха, эб найрамдалые сахин хамгаалха талаар Советскэ Союзай оруулдаг олон тоото тодорхой дурадхалнууд тухай тэрэ саашадаа һануулба.

Мүнөө Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалга уласхоорондын харилсаанай эгээл орёо түбэгтэй үйлэ хэрэг болонхой гэжэ Ю. В. Андропов хэлээ. Энэ ушар дэлхэйн шэнэ дайнай аюулай эрид түргөөр һүжэрэлгын үндэһэ һуури болохо магадгүй.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгые зайсуулха зорилготойгоор Холбоото Штадуудтай хэлсээ баталхые оролдожо, хөөрэлдөөнүүдэй үедэ СССР ехэ буултанууды хэһэн байха. Гэбэшье СССР-эй нэгэ талаһаа буу зэбсэгүүдээ хуряаха эрилтэ США-гай захиргаан табижа, НАТО-гай олон зуугаад ядерна ракетэнүүдэй урда бидэнние хооһон үлөөхые хүсэнэ. Зүгөөр бидэ нимэ алхам хэзээдэшье хэхэгүйбди.

Гэбэшье американ тала өөһэдынгөө хангалтагүй хараа бодолые одоошье хубилгажа, үнэн сэхээр үгэеэ ойлголсохые оролдохо байха гэжэ тоолон, Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ бүтэмжэтэй һайн, али алиндань таарамжатай хараа шэглэлые СССР саашадаашье баримталха юм. Американ правительствын бидэнэй хажууда хана, Европын газар дайда дээрэ шэнэ ядерна ракетэнүүдые тодхон табижа, совет арадай болон тэдэнэй союзнигуудай аюулгүйе хангахын тула хамгаалалтын хэмжээнүүдые абахыемнай баадхатарнь, бидэ нимэ алхам хэхэбди.

Үйлэ хэрэгүүдэй иимээр хүгжэхыень хүсэнэгүйбди, хоёр талаһаа ядерна буу зэбсэгүүдые хороохо хэлсээнүүдые баталхын түлөө тэмсэнэбди. Газар дээрэшье, замбуулиндашье буу зэбсэгүүдые бүтээхые хүсэнэгүйбди. Хэрбээ дай жүрөөдэгшэдые дураарнь табяад байгаа һаа, тэндэһээ хүн түрэлтэндэ үхэлэй шэнэ аюул тохёолдуулагдаха байна.

СССР-эй ба Холбоото Штадуудай профсоюзуудай хоорондохи харилсаан тухайла Ю. В. Андропов үгынгөө түгэсхэлдэ тогтожо хэлэбэ.

Адли тэгшэ эрхын, нэгэ нэгэеэ хүндэлэлгын үндэһэ һуури дээрэ, ямаршье газаа шалга харшалалгагүйгөөр нимэ харилсаа тогтоохын түлөө, тэдэниие хүгжөөхын түлөө тэмсэнэбди гэжэ тэрэ хэлээ. Харин мүнөө эдэ харилсаануудта һаалта хэхын тула АФТ-КПП-гэй хүтэлбэриин зүгһөө, мүн США-гай засагаархидай зүгһөө ехэ юумэн хэгдэнэ.

Манай совет обществодо профсоюзуудай ямар асари ехэ үүргэ дүүргэдэг байһые, тэдэнэй ямар ехэ, таһалгарягүй ургажа байгаа эрхэнүүдтэй, материальна арга боломжонуудтай байһыень США-гай профсоюзай хүдэлмэрилэгшэдэй, олониитэ ажалшадай ойлгоо һаань, һайн һэн ха.

Бидэнэр тухай хэлэхэ болоо һаа, Советскэ Союзай ба Холбоото Штадуудай ажалшадай хоорондохи холбоое, хани харилсаа үргэнөөр хүгжөөхын түлөө, мүн манай оронуудай хоорондохи харилсаа холбоое, эбэй холбоо барисаае бэхижүүлхын түлөө тэмсэнэбди.

Совет-американ харилсаанай эб найрамдал бэхижүүлхын түлөө тэмсэлэй гол шухала асуудалнуудаар совет талын ямар хараа бодолтой байһые дэлгэрэнгыгээр найдуулһанайнь түлөө У. Уинписингер Ю. В. Андроповто баян баясхалан хүргөө. Буу зэбсэгүүдые бүтээлгые хизаарлаха, амгалан ёһоор зэргэ оршолгын үндэһэ һуурине бэхижүүлхэ талаар Советскэ Союзай гаргадаг хүсэлэл оролдолгонуудта тэрэ үндэр сэгнэлтэ үгэбэ. США-гай ажалшад бата эб найрамдал хангахые, ядерна дайнай аюул зайсуулан сарахые мүн лэ хүсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ. Манай хоёр ороной профсоюзуудай, бүхы ажалшадай хоорондохи харилсаае саг үргэлжэ хүгжөөхэ, үргэдхэхэ гээшэ үгэеэ ойлголсолгые, батадхалгын эб найрамдалые бэхижүүлгын найдамтай харгы замуудай нэгэниинь болоно.

(ТАСС).

Ю. В. АНДРОПОВ американ сенаторнуудтай хөөрэлдэбэ

[illegible] ...гай Генеральна секретарь, СССР-эй ... Президиумай ... Ю. В. Ан- ... парламент- ...лаар Совет- ...эн амери- ... К. Пелл, ...бойнс, Д. ..., Дж. Сэс- ... Меценбаум, ...эгшэдтэй ав- ... Кремль соо ...эбэ.

... далнуудаар ... США-гай хоо- ... түгшүү- ... байна гэжэ ...э хөөрэлдөө- ...лээ. Совет ... һунгалтаар ...э. Советскэ ... Штадуудтай ...йжаруулжа, ...тай туһа- ...ын эб най- ...э агууехэ ...тай һайн ...а тогтоохые ... хэн нэгэн ...э түгшүүрил- ...ССР-һээ булюу ...е оролдобол, ... гарга- ...

...ар Женевэдэ ... хөөрэлдөө- ... хоёр талада ...амай бэе- ... районһо буу ...эн бүтээл- ...лаа һаамнай, ...ай ба США- ... харилсаан ... гэжэ Ю. В. ...одо ядерна ...хай асуу- ...гээр тогто- ...лгэлээ. Аме- ...гүүдые», да- ...дые Европо- ...ото Холбоо- ...өөһэдтэньшье ...хэ хойшолон- ... түбэгүүдые ...айна. Тараан ...гээхи, тэрэ- ... оршон байда- ...илгаае американецууд мүн лэ мэдэрхэ юм.

Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүдтэ Советскэ Союзай оруулһан бүтэмжэтэй һайн хэдэ хэдэн дурадхалнуудые Ю. В. Андропов согсолходоо, хэрбээ эдэ бүхы дурадхалнуудай болото байдалда бэелүүлэгдэһэн байгаа гээшэ һаань, Европодо дундуур зайла хэрэглэгдэхэ ядерна хэрэгсэлнүүдэй ниитэ тоо СССР-тэ, мүн НАТО-гай талада багсаамжалхада гурба дахин хоролгдохо байна. Тиихэдэ НАТО-гай талаһаа гансал авиационно хэрэгсэлнүүд, харин совет талаһаа ракетэнүүд, тэрэ тоодо СС-20 тухэлэй нилээд олон мүнөөнэй ракетэнүүд хорооглохо байна. Эсэстээ Советскэ Союзда 1976 онойхиһоо һураггүй үсөөн ракетэнүүд, боеголовкэнууд үлөөглэхэл. 1976 ондо СССР нимэ тухэлэй буу зэбсэгүүдээрээ булюу хүсэтэй байгаа гэжэ баруунай оронуудта хэншье тиихэдэ хэлээгүй һэн.

Хэрбээ США-гай адли тэгшэ эрхын үндэһэ һуури дээрэ үнэн сэхээр үгэеэ ойлголсохые хүсөө гээшэ һаань, Европодо ядерна буу зэбсэгүүдые хизаарлаха тухай Женевэдэхи хөөрэлдөөнүүд амжалта түйлаха аргатай байна гэжэ тэмдэглэгдээ. Өөһэдынгөө аюулгүй байдалай аша туһада хохидол ушаруулжа, Советскэ Союзай нэгэ талаһаа буулта хэхыень харааада абахые хэндэшье зүбшөөхэгүй байнабди.

Өөһэдөө юушье хэнгүй, нүгөө талын стратегическэ хүсэнүүдые һуларуулхые, тэдэнэй гол зэбсэг хэрэгсэлнүүдые хороохые этигүүлдэг гү, али баадхадаг американ захиргаанай ябуулганууд тон бүтэмжэгүй байна гэжэ стратегическэ буу зэбсэгүүдые хизаарлаха асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхэ үедөө сенаторнуудта хэлэбэ. Энэ асуудалые имагтал адли тэгшэ эрхэтэйгээр шиидхэжэ болоно. Имэ шиидхэбэриин абтаагүй байлга стратегическэ буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээжэ, ядерна дайнай аюулые үргэдхэхэ гэһэн удхатай. Энээниие СССР эрид буруушаана.

Советскэ Союзай ба США-гай стратегическэ ядерна буу зэбсэгүүдые СССР-эй дурадхалаар бүтээн гаргалгые тэрэ хэмдэнь үлөөхэ асуудалда сенаторнуудай анхарал мүн лэ хандуулагдаба. Бии байгаа ракетэнүүдэй тооео олошоруулхагүйһөө гадна шэнэ тухэлэй стратегическэ буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргажа туршалгаһаа арсахые, мүн бии байгаа зэбсэг хэрэгсэлнүүдые шэнэдхэн тухеэрэлгые хизаарлахые дурадхаһабди гэжэ Ю. В. Андропов хэлэбэ. СССР-эй ба США-гай ядерна бүхы буу зэбсэгүүдэй тэрэ хэмдээ үлөөгдэхын тула үргэн ехэ ябуулганууды хэхээр бэлэнбди. Энэнь бусад оронуудта жэшээ болоно. Буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые болюулха тухай үгэеэ ойлголсолго ядерна буу зэбсэгүүдые үрдилдэн бүтээлгын аюулые зогсоохо байгаа. Энээн тухай бүхы арадууд хүсэжэ байна бшуу. Политическэ тон ондоо оршон байдал тогтоогложо, имэ буу зэбсэгүүдэй нөөсэнүүдые хороохо тухай үгэеэ ойлголсоходо, хүнгэн болохо байгаа.

Тон шухала удха шанартай асуудалда — буу зэбсэгүүдые бүтээн гаргалгые замбуулинай дайлада дэлгэрүүлэн тарааха аюулда Ю. В. Андропов онсолон тогтожо хэлэбэ. Замбуулинай дайлада, замбуулин сооһоо газар руу хүсэ хэрэглэлгые юрэнхы дээрэнь хорихо тухай һанал бодолые хэлэхэдээ, энэ асуудалаар СССР-эй гаргаһан шэнэ ехэ үүсхэлнүүдые найруулаа.

Нэн түрүүн Советскэ Союз газар дээрэхи, агаартахи ба замбуулинай дайдала байһан объектнүүдые усадхахын тула замбуулинай дайдала али бүхы буу зэбсэгүүдые, туршалгые, тараан тодхолгые гүйсэд хорихо тухай үгэеэ ойлголсохо шухала гэжэ Советскэ Союз тоолоно гээд Ю. В. Андропов хэлэбэ. Хэмэл одоные һалгааха зорилготой буу зэбсэг тухай — хэмэл одоные унагааха тухеэрэлгэнүүдые усадхаха, шэнэ тухеэрэлгэнүүдые зохёон бүтээлгые хорихо тухай асуудалые дары түргэн шиидхэхээр Советскэ Союз бэлэн юм.

Энэ талаар Советскэ Союз гүнзэгы удхатай дурадхалнуудые ООН-ой Генеральна Ассамблейн болохоёо байгаа сессиин узэмжэлэ табиха.

Эдэ дурадхалнуудта нэмэлтэ болгожо, совет хүтэлбэри тон шухала шиидхэбэри абаба: хэмэл одоные унагааха ямар нэгэн тухэлэй буу зэбсэгүүдые замбуулинай дайдала түрүүлэн гаргахагүй гэхэ гү, али бусад гүрэнүүдэй, тэрэ тоодо США-гай хэмэл одоные унагааха али бүхы тухэлэй зэбсэг хэрэгсэлнүүдые замбуулинай дайдала гаргалгаһаа арсатарнь, нимэ зэбсэгүүдые гаргалгаяа нэгэ талаһаа болюулха гэһэн уялга СССР абаһан байна гэжэ Ю. В. Андропов хэлээ.

Нимэ шиидхэбэринь Советскэ Союзай һайн хүсэл эрмэлзэлтэй, эб найрамдал болон арадуудай аюлгүй байдал бэхижүүлхые тэрэнэй шиидэнхэй байлгын үшөө нэгэ тодорхой гэршэ жэшээ болоно.

Гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ галаадаһаа хамааралсажа, аюул тохёолдуулжа, зэбсэгтэ хүсэ хэрэглэжэ болохогүй гэжэ совет тала уласхоорондын бусад асуудалнуудые зүбшэн хэлсэлгын үедэ тэмдэглэһэн байна. Дүтын Зүүн зүгтэхи, Зүүн-Үрда Азидахи, Африкадахи, бусад нютагуудтахи хёмороо зүришэлдөөнүүдые али алиндань таарамжатай шиидхэбэринүүдээр усадхан зайсуулхын тула эбэй арга хэрэгсэлнүүдые олохо шухала гэжэ заагдаба.

Түбэй Америкэдэхи байдалые политическэ аргаар гуримшуулан шиидхэхэ шухала гэжэ Ю. В. Андропов эрид шууд мэдүүлээ. Тиихэдээ энэ районохи асуудалнуудые шиидхэхэ али алинднь таарамжатай шиидхэбэринүүдые олоходонь гуһалха шухала. Хэн нэгэнэй аша туһа болон нэрэ хүндэлэ хоро хүргэнгүй, үгэеэ ойлголсохын тула һайн үндэһэ һуури табиһан гуримшуулгын гол ёһонуудые хараала абажа. Никарагуагай ба Кубын бүтэмжэтэй һайн дурадхалнуудые Советскэ Союз дэмжэжэ байһанаа мэдүүлбэ. Энэ районохи байдалай хиналта дороһоо гарахагүйн тула бүхы юумэ хэхые Түбэй Америкын арадуудай аша туһа, уласхоорондын аюулгүй байдалай үргэн ехэ аша туһа эринэ гэжэ Ю. В. Андропов хэлэбэ.

КПСС-эй хүтэлбэри доро совет арадай үргэнөөр бэелүүлдэг экономическа ба социальна байгуулалтын түсэбүүдые бодотоор дүүргэхэ талаар ехэ хүдэлмэриин хэгдэжэ байһан тухай КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь американ сенаторнуудта хөөрэбэ.

Эб найрамдал болон уласхоорондын аюулгүйе бэхижүүлхэ, нэн түрүүн ядерна дайнай аюулые усадхан зайсуулжа, арадуудта амгалан тайбан байдал хангаха гээшэ СССР-эй гадаадын политикын гол зорилго болоно гэжэ Ю. В. Андропов хөөрэлдөөнэй түгэсхэлдэ тэмдэглээ. Али алиндань үрэ түгэс харилсаа холбоо тогтоохоор, бүхы гүрэнүүдтэй, тэрэ тоодо США-тай холбоо барисаагаа бэхижүүлхээр бэлэн байһанаа мэдүүлжэ, тэрэ залан сэхэ ябуулганууды хэхэ юм.

Парламентын харилсаа холбооной элдэб тухэл шэнжэнүүдые үргэнөөр хүгжөөлгэ хадаа арадуудай хоорондо үгэеэ ойлголсолгые, эб найрамдалые бэхижүүлгын шухала зүйл болоно гэжэ Ю. В. Андропов хэлэбэ. Совет хүнүүдэй ажабайдалые, һанал бодолые һайнаар ойлгохо, мэдэрхэдэ Советскэ Союзда ерэлгынтнай туһалхые хүсэнэб гэжэ тэрэ американ сенаторнуудта мэдүүлбэ.

СССР-эй ба США-гай хоорондохи харилсаанай гол шухала асуудалнуудаар, уласхоорондын байдалай асуудалнуудаар Советскэ Союзай ямар хараа бодолтой байһые гүнзэгыгөөр, үнэн сэхээр найруулжа хэлэһэнэйнь түлөө сенаторнууд баяр хүргэхэ зуураа совет-американ харилсаае һайжаруулха, ядерна дайнай һүжэрэлгын аюулые зайсуулха шиидхэбэринүүдые олохо гэжэ тэмдэглэбэд. Нэгэ нэгэнэйнгээ хараа бодолые һайнаар ойлгохо, этигэл найдалаа бэхижүүлхэ зорилготойгоор элдэб хэмжээндэ һанамжануудаа халан абалсаха гээшэ ашатай туһатай байна. Сенаторнууд уласхоорондын хэдэ хэлэн тодорхой асуудалнуудаар һанамжануудаа найруулба.

СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ В. П. Рубен, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо Г. М. Корниенко, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретариин туһалагша А. М. Александров, США-гай хэрэгүүдые СССР-тэ саг зуураа түлөөлхэ этигэмжэтэ У. Зиммерман хөөрэлдөөндэ хабаадалсаһан байна.

(ТАСС).

ТАСС ШЭНЭ ҺОНИН

МАНАЙ ЭРХЭНҮҮД БА УЯЛГАНУУД

Совет ба гадаадын журналистнуудта зорюулагдаһан пресс-конференци

Ажахы эрхилэлгын онол аргануудые нарижуулан һайжаруулха, ажалай социалис журам бэхижүүлхэ асуудалнуудта августын 17-до Москвада болоһон совет ба гадаадын журналистнуудай пресс-конференци зорюулагдаа.

Пресс-конференци дээрэ СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй Госпланай түрүүлэгшэ Н. К. Байбаков үгэ хэлээ. Һүүлэй хоёр һарада манай ороной, манай арадай политическэ, социальна ба ажахын байдалай шухала талануудта хабаатай хэдэ хэдэн хуули болон тогтоолнуудые СССР-эй Верховно Совет, КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ба ВЦСПС баталан абаа, — гээд тэрэ хэлээ. СССР-эй Конституциин гол бодолнууд, залан хүтэлбэрилгэдэ демократическа централизмын гол ёһонуудые хүгжөөхэ, обществын үмэнэдэхи уялгануудаа дүүргэхын түлөө хүдэлмэришэн бүхэнэй харюусалгые, материальна урмашуулгые дээшэлүүлхэ талаар КПСС-эй XXVI съездын, КПСС-эй Центральна Комитедэй ноябриин (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүд бодотоор бэелүүлэгдэнэ.

Эдэ шухала шиидхэбэринүүд ажалша хүнүүдэй гол хүсэлэл оролдолгонуудта хабаатай юм. Демократическа үндэһэ һуури дээрэ эдэ шиидхэбэринүүд зохёон хараалагдаһан, предприятинууд болон эмхи зургаануудта, хэблэлдэ үргэнөөр зүбшэн хэлсэгдэжэ, ажалшадта дэмжэгдэһэн байгаа. Тэдээн дотор хараалагдаһан гол бодолнууд демократическа централизмын гол ёһонуудай саашанхи хүгжэлтые батадхана. Ажалай эдэбхи үүсхэл хадаа социалис экономикые хүгжөөхэ дабшуулхы ехэ хүсэн хододоо байгаа, байнашье. Мүнөөнэй эрхэ байдалда коллективүүдэй ашаг үрэтэй ажал ябуулгань гансал тэдэнэй эрхэнүүдһээ бэшэ, мүн предприятинууд дээрэхи ажалай, түсэбэй болон үйлэдбэриин журамһаа ехэтэ дулдыдадаг. Эдэмнай хоорондоо таһаршагүйгөөр холбоотой асуудалнууд болоно. Журам сахингүйгөөр эрхэнүүдээ эдлэхэ гээшэ обществодо хохидол үзүүлжэ магадгүй. Харин эрхим һайн журам үргэн ехэтэ эрхэнүүдтэй тааралдабал, хүдэлмэридэ ёһотой ашаг үрэ түйлагдаха байна.

Манай парти ба Совет гүрэн ажалай журам бэхижүүлгэдэ хододоо ехэ анхарал хандуулдаг байгаа гээд журналистнуудай асуудалнуудта харюусахадаа Н. К. Байбаков тэмдэглээ. Мүнөө ехэ, харюусалгатай зорилгонуудые табижа байхадамнай, бүхы предприятиин жэгдэ һайн хүдэлмэри тэрэнэй участок бүхэнэй хэр эмхи гуримтай байһанһаа ехэтэ дулдыдаха байна. Тиимэһээл ажалай журам бэхижүүлхэ асуудалнууд ороной экономикые хүгжөөлгэдэ шухалын шухала болоно бшуу.

КПСС-эй ЦК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй партиин ба ажалай ветерануудтай августын 15-да болоһон уулзалга дээрэ энээн тухай дахин батадхагдаһан байна. Оюун ухаанай, материальна ба эмхидхэлэй нөөсэлнүүдые тааралдуулбал, үйлэдбэридэ гурим журам лаб хангажа болохо юм гээд нүхэр Ю. В. Андропов уулзалга дээрэ үгэ хэлэхэдээ онсолон зааһан байгаа. Ажалай эрхим журам түйлахын, бүхы үйлэдбэриие залан хүтэлбэрилгые һайнаар эмхидхэхын түлөө түсэблэлгын зургаанууд, министерство болон албан зургаанууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд харюусаха зэргэтэй гээд ажалай журам бэхижүүлхэ тухай тогтоолнуудта онсо анхарал хандуулагдана.

Ажалша коллективүүд тухай, предприятинуудые, эмхи зургаанууд болон организацинуудые хүтэлбэрилгэдэ тэдэнэй үүргые дээшэлүүлхэ тухай СССР-эй хуули, ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар хүдэлмэрие шангадхаха тухай КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй тогтоолнууд хоорондоо холбоотой, Совет Социалис Республикануудай Союзай Конституциин наймадахи статьяда үндэһэлдэг юм гээд хэблэлэй түлөөлэгшэдэй асуудалнуудта харюусаха зуураа ВЦСПС-эй түрүүлэгшын орлогшо В. И. Прохоров онсолон заагаа.

Мүнөө жэлэй августын 1-һээ шэнэ хуули хүсэндөө оруулагдаа. Тэрэнэй үндэһөөр предприятинууд, эмхи зургаанууд болон организацинууд дээрэхи үйлэдбэриин гү, али социальна нэгэшье асуудал хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай хабаадалгатайгаар шиидхэгдэжэ болохогүй юм.

Үйлэдбэридэ зохёохы ёһоной оршон байдал байгуулха, гарза хохидол хэхэ, оромоо алдаха, уялгануудтаа хайша хэрэгээр хандаха ябадалнуудтай тэмсэхэ талаар ажалша коллективүүд ехэ үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй гээд ВЦСПС-эй түрүүлэгшын орлогшо тэмдэглээ. Үйлэдбэриие залан хүтэлбэрилгэдэ ажалшадые хабаадуулха, ажалша коллективүүдэй үүргые дээшэлүүлхэ, арадай ажахын бүхы һалбаринуудта ажалай социалис журам бэхижүүлхэ талаар совет профсоюзуудай эмхидхэлэй ба ниитэ-политическэ хүдэлмэри шэглүүлэгдэдэг гээд В. И. Прохоров хэлээ.

Пресс-конференци дээрэ СССР-эй юстициин министр В. И. Теребилов үгэ хэлээ. Совет обществын социальна ба экономическа байдал таарууугаар хүгжөөгдэнэ гээд тэрэ тэмдэглээ. Гэбэшье дотоодын ба гадаадын зарим шалтагаануудһаа уламжалан, манай обществын экономическа ба социальна хүсэ шадалые шэнээр, үндэһөөрнь дээшэлүүлхэ хэрэгтэй болоно.

Энэмнай орёо зорилго мүн. Тэрэниие шиидхэхын тула манай обществын гүрэнэй, экономическа ба социальна байдалай эгээл элдэб һалбаринуудта шэнэ, эрид шууд хэмжээнүүдые абаха хэрэгтэй.

Үйлэдбэриин ба ажалай журам эбдэхэ баримтануудые усадхалга ороной экономическа хүсэ шадалые дээшэлүүлхэ нимэ талануудай нэгэниинь болоно.

Совет ба гадаадын хэблэлэй түлөөлэгшэдэй бусадшье асуудалнуудта пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэгшэд харюусаа.

(ТАСС).

ХАНИНАРАЙ ҺАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

Шэнэ байдал байгуулха талаар афган арадай түйлаһан амжалта бүхэндэнь совет хүнүүд баярладаг. ДРА-гай Национальна һайндэртэ — Бэеэ даанхай байдалые һэргээһэн үдэртэ зорюулагдажа, августын 17-до Москвада болоһон баярай суглаан дээрэ энээн тухай хэлэгдээ.

Совет Росси хадаа 1919 ондо Афганистанай бэеэ даанхай байдалые мэдэрһэн түрүүшын гүрэн байһан юм гэжэ тэмдэглэгдээ. 1978 ондо Афганистанай апрелиин революциин ба Афганистанай Демократическа Республикые соносхоһоной һүүлээр совет ба афган арадуудай хани барисаан улам бэхижээ юм гээд үгэ хэлэгшэд онсолон тэмдэглээ.

Афганистанай арадта, революциин хэрэгтэ бүхы талын туһаламжа үзүүлдэг, дэмжэдэг байһанайнь түлөө КПСС-тэ ба Совет гүрэндэ, нүхэр Ю. В. Андроповто, бүхы совет арадта ДРА-һаа СССР-тэ байдаг элшэн сайд Х. Мангал баяр баясхалан хүргөө.

ТАСС.

ОРОНОЙ ТАРЯАЛАН ДЭЭРЭ

[illegible] ...енскэ районой ...зой ажалшад ...гаса ургуулжа, ...гаа түсэбөө ...р 2600 шахуу ...эз оронойнгоо ... ...йоной таряашад ...р 3 мянган тон- ...ээ таряа бэ- ...нуудта тушаа- ... ...ын тэжээл бэ- ... дараха куку- ... захалба. Хуряалга-зөөлгын 13 мянгаһаа дээшэ отряд энэ хүдэлмэридэ хабаадана. Тэдэнэй зарим хубинь бригадна подрядаар хүдэлнэ. Механизаторнууд 2 миллион гектарһаа үлүү талмай дээрэһээ ургаса богони болзор соо хуряажа абахые хараална.

РЯЗАНЬ. «Сараевский» совхозой Социалис Ажалай Герой В. Главинай хуряалгын звено хүдэлмэриин 17 час соо «Колос» түхэлэй гурбан комбайнаар 342 тонно таряа сохибо. Гектарһаа дунда зэргээр 35 центнер ешмээн хадагдаа. Мүнөө энэ коллектив 3 мянган тонно таряа сохёод байнхай. Совхоз таряа гүрэндэ тушааха түсэбөө хоёрһоо үлүү дахинаар дүүргээ.

ЯКУТСК. Яхад орондо ургаса хуряалгын хаһа саг хүрэжэ ерэбэ. «Октемский» совхозой таряашад ороохото ургамалнуудаа хуряажа захалаа. Эндэ гектар бүхэнһөө 20 центнер таряан хадагдана. Автономито республикын ажахынууд ургасаяа богони болзорто гээлтэ хоролтогүйгөөр хуряажа абахые уялгаланхай.

ЧЕЛЯБИНСК. Областиин ажахынууд ороохо таряагаа хадажа захалба. Хуряалга-зөөлгын 750 гаран комплекс полинууд дээрэ гаргагдаа. Тэдэнэй хахадһаа олонхинь нарядгүй гуримаар хүдэлнэ. Троицко районой механизаторнууд таряашадай мүрысөөндэ түрүү һуури эзэлнэ. Гэр булэнэрэй 60 экипаж эндэ хүдэлдэг юм.

ФРУНЗЕ. Сагай уларилай дулаан байһан дээрэһээ Киргизэй нуга голнуудта кукурузын буурсаг урда үрдынхиһаа һураггүй эртэ эдеэшэбэ. Ошско областиин Араванска районой XXII партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд оньһото техникээ таряалан дээрэ гаргаба. Нёдондо гектар бүриһөө 110 центнер алтан шаргал ороохо хуряажа абаад, республика дотороо түрүү һуури эзэлэгшэд энэ жэлдэ амжалтаяа арьбадхахые шиидэ. Олонхи бригаданууд, звенонууд гектар бүхэнһөө 140 — 150 центнер кукурузын буурсаг хуряаха уялга абанхай.

КАЛИНИНГРАД. Гурьевска районой механизаторнууд ургаса хуряалгын түрүүшын үдэрһөө областиин таряашадай мүрысөөндэ түрүүлжэ ябана. Районой ба областиин мэдээжэ комбайнер А. Филипповагай нэрэмжэтэ «Алтан хоолос» гэжэ шанда хүртэхын түлөө мүрысөөн эндэ дэлгэрэнхэй.

Хуряалгын хүдэлмэриин ямараар ябажа байһан тухай партийна организацинууд, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд диспетчерэй холбоогоор районно хэблэлэй түбтэ 2—3 час болоод лэ мэдээсэгдэнэ. Эдэ баримта мэдээнүүдынь бүхы колхоз, совхозуудта дары дуулгагдана.

Районой таряашадай габшагай ажал бүхы областиин механизаторнуудта жэшээ болоно.

(ТАСС).

КПСС-эй ЦК-гай ИЮНИИН (1983 он) ПЛЕНУМЭЙ

ШИИДХЭБЭРИНҮҮДЫЕ БЭЕЛҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ҮЗЭЛ СУРТАЛШАДАЙ ЭЛСҮҮЛХЫ ХҮСЭН

Түсэбтэ арбан нэгэдэхи табан жэлдэ партиин XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, совет араднай асари ехэ, орёошье, харюусалгатайшье зорилгонуудые шиидхэжэ байнхай. Хүгжэлтэ түгэс социалис обществые саашадань хүгжөөхэ үе сагта үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин хэмжээн үргэдэжэ, түхэл маяг, онол аргануудынь улам нарижуулха эрилтэ табигдана. Ушар ёһо мэдэдэг, партиин хараалжа байгаа зорилгонуудые өөрынгөө хубиин хэрэг гэжэ тоолодог, тэдэниие бэелүүлхын түлөө бүхы бэлиг шадабария элсүүлдэг ёһотой совет хүнүүдые хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ үзэл сурталшадай аша габьяа айхабтар ехэ гээд һаяхан болоожо үнгэрһэн партиин Хурамхаанай райкомой пленум дээрэ «КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар районой парторганизациин зорилгонууд тухай» элидхэл хэхэдээ, КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь Д. Ю. Цыбикжапов онсолон тэмдэглээ.

Партиин ЦК-гай июниин Пленум үзэл сурталай хүдэлмэриин зарим тэды дутуугүүдые согсолоод, мүнөө үе сагта тэрэниие саашадань нарижуулха гол шэглэлнүүдые хараалаа. Имагтал эдэ эрилтэнүүдые хараадаа абажа, районой коммунистнуудай үзэл сурталай бүхы эмхи зургаануудай бэелүүлхэ зорилгонууд тус пленум дээрэ тодорхойгоор зүбшэгдөө. Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ, ажалшадай дунда нигтэ-политическэ, ойлгуулгамжын хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулһанай ашаар байгша оной түсэбтэ даабаринуудые дүүргэлтэдэ ажалша олонхи коллективүүд горитойхон хубитаяа оруулаа. Мал ажалай продуктнуудые гүрэндэ худалдаха хахад жэлэй түсэб үлүүлэн дүүргэжэ, район республика дотороо гурбадахи һуури эзэлээ. Зургаан һарын туршада районой промышленна предприятинуудай коллективүүд түсэбһөө гадуур 200 мянган түхэригэй продукци худалдаа.

Социалис мүрысөөнэй манлайда дабшадаг, гансашье район дотороо бэшэ, республика соогоо алдаршаһан хонишон С. Н. Банаева, модо бэлэдхэгшэ, Социалис Ажалай Герой В. П. Парамонов, һаалишад В. М. Меньшикова, Н. М. Тихонова, тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир Г. С. Серебренников, СССР-эй арадай багша М. Ч. Гармаева болон бусад элидхэл соо дурдагдаа. Коллективүүдэй дунда дэлгэрһэн мүрысөөндэ Һахалиин совхозой, Хурамхаанай леспромхозой, барилгын «Бурятводстрой» управлениин нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын коллективүүд илажа, эршэтэ ажалай жэшээ харуулаа. Имагтал түрүү коллективүүдэй ажабайдалые, ажал хэрэгүүдые адаглан харахада, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын, эмхидхэлэй хүдэлмэриин бодомжотойгоор, холын хараа түсэбтэйгөөр ябуулагдадагынь элирдэг.

Түрүүшүүлэй дүй дүршэлые нигтын баялиг болгохо, коллектив бүхэндэ, ажалай газар бүхэндэ сэдьхэл баясуулма дүнгүүдые хангаха хэрэгтэ үзэл сурталшад хубитаяа оруулдаг, бүри ехээр оруулха аргатайшье, уялгатайшье гээд элидхэлшэ, мүн пленум дээрэ үгэ хэлэгшэд — Аргатын совхозой парткомой секретарь Б. Н. Бальжиров, партиин райкомой гэшүүн, Хурамхаанай леспромхозой электро-гагнуургшан Л. И. Зиновьева, «Хурамхаанай галнууд» газетын редактор Т. Н. Данчинов, Дэрээнэй совхозой һаалишан Е. Ж. Дармаева болон бусад нүхэд тэмдэглээ.

Ажалай журам шангадхаха талаар партиин хараалһан хэмжээнүүдые районой ажалшад урма баяртайгаар угтан абаа, тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүд нэн түрүүн бүхы арга боломжоёо хэрэглэнэ. Ажалша коллектив тухай һаяхан баталан абтаһан Хуули хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулхада таарамжатай эрхэ байдал хангаха байна. Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие уялгата хэрэгнай гэжэ тоолодог хүтэлбэрилэгшэд район дотор үсөөн бэшэ.

Хурамхаанай совхозой сабшалан һайжаруулдаг отрядта бригадираар И. Н. Зверков олон жэлдэ хүдэлнэ. Ажалаа һайн мэдэхэһээ гадна, нигтын хэрэгтэ харюусалгатайгаар хандадагаараа, налгай уриин зангаараа, хүн бүхэнэй гомдол гуйлтануудые анхаралтайгаар шиидхэхэ гэжэ оролдодогоороо бригадын гэшүүдтэ үльгэр жэшээ болоожо үгэдэг юм. Иимэ хүтэлбэрилэгшэд миин лэ захиргаанай түлөөлэгшэд бэшэ, харин нэн түрүүн һурган хүмүүжүүлэгшэд, коллективэйнгээ гэшүүн бүхэндэ тон лэ дүтын хүн болоһон байдаг. Энэл ушарһаа Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо Б. Г. Бадмаев, барилгын «Бурятводстрой» управлениин ПМК-гай начальник В. А. Шпицберг, Госкомсельхозтехникын районой отделениие эрхилэгшэ В. В. Бубнов, совхозуудай директорнууд Д. Ц. Дондупов, В. Ц. Баторов коллективүүдтэ, район соогоо хүндэтэй болонхой. Ганса Аргатын совхоздо залуушуулай һурган хүмүүжүүлэгшэдээр 36 хүн баталагданхай. Хүмүүжүүлгын, үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулхада сэгнэшэгүй туһа хүргэдэг юм байна.

РСФСР-эй хүдөө ажахын габьяата механизатор Г. С. Серебренниковэй пленум дээрэ хэлэһэн үгые партиин райкомой гэшүүд ехэ анхаралтайгаар шагнаа. Юундэб гэхэдэ, Георгий Степанович энэ удаа ганса газар таряалан тушаа хэлээгүй, зүгөөр богонихон үгэ соогоо үзэл сурталай, соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие эрид һайжаруулха тушаа һаналаа хэлээ.

— Манай Һахалиин совхоздо мүрысөөн яһала һайнаар эмхидхэгдэдэг, ажалай түрүүшүүлшье үсөөн бэшэ, һүүлэй жэлнүүдтэ үзэл сурталай хүдэлмэри яһала эдэбхижээ. Гэбэшье боломжолхоор асуудалнууд үшөө олон. Экономическа һуралсал абаад үзэе. Нилээд олон хүн һурадаг. Теэд үрэ дүнгынь тэрэ дороо харагдадаггүй, түсэб дүүргэлтэдэ, ажахын экономикые һайжаруулгада эндэ һурагшадай нүлөөнь ахирхан. Ушар тиимэһээ һуралсал ёһо тэды үнгэрнэ бэшэ гү гэһэн бодолдо абтахаш. Үзэл сурталай хүдэлмэриин юрэнхыдөө эдэбхижээшье һаань, хүн зоной ажаһуудаг газарта ойлгуулгамжын хүдэлмэри һулаар ябуулагдана. Агитпунктнууд һунгалтын дүүрэмсээр хаагдадаг, клубүүд үзэл сурталай хүдэлмэриин гол түб үшөө болоогүй. Тиимэһээ залуушуул заримдаа һонирхолтой хэрэг олодоггүй, — гэжэ һанамжалаад, үзэл сурталай хүдэлмэриие «минии», «тэрэнэй» гэжэ илгадаг ушарые эрид шүүмжэлээ. Дунда зиндаагай хүтэлбэрилэгшэд журам шангадхаха талаар, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха ехэ аргатай гэжэ тэмдэглэбэ.

— Ганса үдэрэй даабари тухай шүүря гаргангүй, хүн бүхэнэй урда табигдаһан зорилгонуудые политическэ асуудалнуудтай холбожо хөөрэхэ хэрэгтэй. Харин заримдаа харахадаш, хэн нэгэ үзэл сурталшад ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй шиидхэхэ юрэнхы асуудалнуудта анхаралаа хандуулдаг агша, — гэжэ мэдээжэ механизаторай хэлэһые зүбтэй гэжэ һанахаар һэн.

Үйлэдбэридэ үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байһан бригадна гурим хадаа хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие һайжаруулгада һайн нүлөө үзүүлхэ байха гэжэ Уланхаанай совхозой директор В. Ц. Баторов, «Бурятцелинстрой» трестын 1010-дахи нүүдэл оньһожоруулагдамал колоннын начальник В. К. Малиновский гэгшэд тэмдэглээ.

Пленумдэ хабаадагшад залуу үетэниие гүнзэгы болбосоролтойгоор, ушар ёһо мэдэдэг байхаар, али нэгэ мэргэжэлдэ шуналтайгаар һургаха шухала гэжэ тэмдэглээ. Һүүлэй жэлнүүдтэ районой ажахынуудта ажалай болон амаралтын лагерьнууд нээгдэжэ, һургуулиин һурагшад нигтэдэ аша туһатай хэрэгтэ хабаадана. Жэшээнь, Элһэнэй, Барханай һургуулинуудта хурьгадые харууһалдаг лагерьнууд һайн үрэ дүнгүүдые түйлана гэжэ тэмдэглэгдээ. Тиигэбэшье ургажа ябаа үетэнэй дунда хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эрид һайжаруулжа, дүрбэн тэгшэ болбосоролтой, жэшээтэ журамтай эрхэтэдые бэлдэхэ гэшэ бүгэдын хэрэг гээд пленум дээрэ ВЛКСМ-эй райкомой нэгэдэхи секретарь В. Дабаев, Хурамхаанай сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ З. Г. Ширеторов, районой прокурор К. Т. Тыхеев гэгшэд мэдүүлбэ. Һурагшадай дунда мэргэжэл тухай хөөрэлдөөнүүдые, алдар габьяата хүнүүдтэй уулзалгануудые үнгэргэхэ, совет эрхэтэнэй эрхэнүүд болон уялгануудые удха түгэлдэрөөр тайлбарилха шухала гээд эндэ хэлэгдэһэн байна.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эдэбхижүүлгэдэ һүүлэй жэлнүүдтэ үргэнөөр тэмдэглэгдэһэн ойн баярай һайндэрнүүд, тэдэнтэй холбоотой хэмжээ ябуулганууд ехэ үүргэ дүүргэбэ. Теэд бүхы хүдэлмэреэ нэгэ һайндэрһөө нүгөө ойн баяр болотор ябуулха болоо һаа, бүхы соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие мүнөө үеын эрилтэдэ хүргэхэнь бэрхэтэй байхал гэжэ райгүйсэдкомой соёлой таһагые даагша Е. С. Павлуцкая зааба. Уншагшадай дунда ном тараахадаа, соёлой байшангуудай, уран һайханай бүлгэмүүдэй репертуар тодорхойлходоо, тэдэнэй гол удхыень дэлбэлэн харуулха, хүн зониие шэнэ амжалтануудта урялха, эдиршүүлые Эхэ ороондоо дуратайгаар, интернациональна мэдэрэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ гэжэ оролдонобди гэжэ үгэ хэлэгшэ хөөрэбэ. Соёл-гэгээрэлэй хүдэлмэриие гүнзэгы удхатайгаар, уран гоёор ябуулха гэхэдэ, зарим ушарта материальна үндэһэ һууринь мүнөөнэй эрилтэнүүдые хангадаггүй, тэдэниие заһабарилха, шэнэлэн һэльбэхэ хэрэгтэ ажалша коллективүүдэй хүтэлбэрилэгшэд һаналаа ёһотоор табидаггүй гэжэ Е. С. Павлуцкая шүүмжэлээ.

Районой коммунистнуудай олонхинь марксизмын-ленинизмын һургаалые, партийна съезднүүдэй шиидхэбэринүүдые шудалдаг. Аман үгын агитацида бүхыдөө 1053 политинформатор, агитатор, лектор хабаадана. Эндэ соёлой 27 байшангууд болон клубууд, 13 библиотекэ, 35 улаан булан бии гээд пленум дээрэ дурдагдаа. Тоолоод үзэхэдэ, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри ябуулха яһала ехэ хүсэн гээшэл даа. Теэд тэдэнэй тоо болон ябуулдаг хүдэлмэриинь шанар хоорондоо ямар харилсаатайб гээ һаа, бодолгото болохоор зүйлнүүд бии гээшэ ха. Хэрбээ Уланхаанай совхоздо тэжээл бэлэдхэлгын эхинһээ «Хүндэтэ нүхэр! Нигтын малда тэжээл бэлэдхэлгэдэ Танай хубита ямар байхаб?» гэхэ мэтэ дайшалхы уряа лозунгнуудай бүгэдын анхарал татажа, нютагай хүн зоной эдэбхи хэшээл элсүүлжэ байхада, зарим коллективүүдтэ харуулан ойлгуулха онол аргануд хэрэгсээгдэнэгүй гэжэ пленум дээрэ шүүмжэлэгдээ.

Партиин ЦК мүнөө үе сагта ажахы эрхилэлгые, үзэл сурталай болон эмхидхэлэй хүдэлмэриие нягтаар нэгэдхүүлэн ябуулха эрилтэ табина. Теэд партийна гэгээрэлэй хэшээлнүүдтэ шудалагдаһан эрдэм мэдэсэ, мянга гаран үзэл сурталшадай үндэр уряа үгэнүүд — бултадаа һайн пайхан хэрэгүүд болоно гээшэ гү? Үгы ха. Юундэб гэхэдэ, районой арадай ажахын гол һалбаринуудта шиидхэгдээгүй асуудалнууд үшөө бии байһаар. Үнгэрэгшэ үбэлжэлгын үедэ мал олоор гарзалаа, нигтын малай ашаг шэмэнь мүртэй урганагүй, үйлэдбэрилэгдэһэн продуктнуудай шанар бирагүй, зарим коллективүүдтэ ажалай журам эбдэхэ ушарнууд үзэгдэһөөр, хэлэһэн үгэ хэһэн хэрэг хоёрой алгасалдаан усадхагдаагүй байһаар гээд пленум дээрэ тэмдэглэгдээ.

Үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин байдал, тэрэниие саашадань һайжаруулха тухай асуудалнуудай партиин райкомой, парткомуудай үзэмжэдэ табигдадаг байбашье, баталан абтаһан тогтоолнуудай дүүргэлтые саг болзоортонь хинажа, тобшолол хэдэггүй байһан дээрэһээ зарим дутагдалнууд усадхагданагүй бшуу.

Пленум зүбшэһэн асуудалаараа тогтоол баталан абажа, КПСС-эй ЦК-гай июниин (1983 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлгэ, үзэл сурталай, хүмүүжүүлгын хүдэлмэри хадаа районой бүхы парторганизацинуудай, коммунист бүхэнэй нэрэ хүндын хэрэг гэжэ онсолон тэмдэглээ.

Р. ГАРМАЕВ.

АЖАЛАЙ ЖУРАМ— АМЖАЛТЫН НҮХЭСЭЛ

Байгша ондо Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад оролдосо ехэтэйгээр хүдэлжэ, гүрэндэ һү тушааха хахад жэлэйнгээ түсэбые үлүүлэн дүүргэһэн юм.

Баян-Голой һү һаалиин фермые даагша, Буряадай АССР-эй габьяата малшан Сэсэг Дамбаевна Санхарова коллективэйнгээ ажал, саашанхи зорилгонууд тухай тобшохоноор хөөрөө. Мүнөө тэрэнэй хөөрөөс доро толилбобди.

КПСС-эй ЦК-гай майн (1982 он) Пленумэй шиидхэбэринүүдтэй зохилдуулан хүн зониие эдеэ хоолой продуктнуудаар гүйсэд хангахын тула Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой һаалишад шармайн оролдожо байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэ сагай уларилай хэды таарамжагүй байгаашье һаань, һаалишаднай гүрэндэ һү тушаахаар хараалагдаһан түсэбөө сүм дүүргэжэ шадаа һэн. Табан жэлэй гурбадахи гол жэл — 1983 ондо манай һаалишад һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэбые 31 процентээр үлүүлжэ, 5224 центнер һү гүрэндэ тушааһан байна. Минии даадаг фермын коллектив мүнөө жэлдэ мүн лэ урагшатай хүдэлжэ, түсэбөө 118 процент дүүргэхэһээ гадна, үнеэн бүриһөө шахуу бараг һайн түл абажа, һаалишаднай ехэтэ урмашана. Һайн дүнгүүдые түйлахадаа, гүүртынхидэй саашадаа бүри оролдосотойгоор хүдэлхэеэ зоригжоһониинь ойлгосотой ха юм даа. Үнгэрһэн июнь, июль һаранuудта һү һааха түсэбэймнай оройдоол һара хахадай туршада сүм дүүргэгдээд байһаниинь энээниие тодоор гэршэлнэ ха юм.

Би 26 жэлэй туршада һаалишанаар хүдэлнэб. Һү һаалиин фермые даажа абаһаар яһала үнихэн болобоб. Фермые даажа абаад, ударидаха гээшэмнай харюусалгатайшье, хүндэтэйшье тушаал гэжэ сэгнэдэгби. Али хүшэр байдалда ороодшье байхадамни, хэдэн олон жэлэй туршада үнеэдые сүг харууһалжа ябаһан нүхэдни намдаа саг үргэлжэ туһалдаг, заабари зүбшэлөөрөө дүнгэлсэдэг юм. М. Бадмаева, Д. Очирова, М. Гатапова, О. Ринчинова, Г. Цыренова гээд. захаһаань тоолобол, бэрхэ һаалишад, эрхим нүхэд коллектив доторнай олон даа.

Бидэнэй өөһэдымнай ба хамтын хэрэг гэжэ илгадаггүй һайшаамаар заншалые манай коллективэйхид баримталдаг юм. Һү һаалиие дээшэлүүлхэ гү, али малай түлые һайжаруулха, үгышье һаа, малшадые хангаха талаар ямар нэгэн асуудал манай фермэдэшье, ондоо гүүртэ дээрэшье шиидхэгдээгүй байг—энэ хадаа хүн бүхэнэй, манай хэрэг гээшэ гэжэ тоолодогбди. Өөһэдынгөө коллектив доторхи дутуу дундануудые мэдээшэ хараашагүй болоод, шэхэ дүлии, нюдэ балай болоод ябалга гээшэмнай тон харша ябадал гэжэ һанагшабди. Тиимэһээ бидэнэйшье ажалда дутагдалнуудай ушархада, буруугаа мэдэрхые, бусадайшье хэжэ байһан хэрэгтээ хайша хэрэгээр хандахада, нүхэдэй ёһоор шүүмжэлхые оролдогшобди. Ажалдаа үнэн сэхээр хандалга гээшэмнай түбхын түрүүн лэ амжалтын нүхэсэл болоно ха юм.

Тиимэ һэн тула бидэ, һаалишад, КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй болон ВЦСПС-эй һаяхан баталан абаһан «Ажалай социалис журам бэхижүүлхэ хүдэлмэриие шангадхаха тухай» тогтоолые коллектив дотороо зүбшэн хэлсэхэ зуураа, шиидхэбэринүүдыень сүм дэмжэжэ, саашадаа ажалайнгаа журамые улам бэхижүүлэн, оролдосо ехэтэйгээр хүдэлхэ байһанаа мэдүүлнэбди. Тиин тус тогтоол дотор хэлэгдэһэнэй ёһоор хамтынгаа суглаануудай, нүхэдэй сүүдүүдэй үүргые дээшэлүүлжэ, эмхидхэлэй болон хүмүүжүүлгын хүдэлмэриие эршэдхэн, коллектив дотороо ёһотой шанга эрилтын, ажалдаа үнэн сэхээр хандалгын оршон байдалые бүрндүүлэн байгуулха тухайгаа хэлсэһэн байнабди.

Мүнөө һаалишаднай фермынгээ малда үбһэ тэжээл бардам хүрэхөөр бэлэдхэхын тула, бүгэдөөрөө хажуур баридаг болонхой. Үүр хираалхаһаа холо урид үнеэдээ һаамсаарна, эдэмнай бусад үбһэшэдһөө түрүүлэн даалгагдаһан сабшалан дээрээ гарадаг юм. Эсэһэн сусаһанаа нэгэтэшье дурдангүй, оролдосотой бэрхээр хүдэлжэ ябаһан нүхэдөө харахадаа, урмашан баясажа, бишье хүсэл зориг нэмэһэн мэтэ бологшоб. Иимэ эрхим, эбтэй эетэй коллективтэй байһандаа омогорхон, мүнөөшье жэлдэ түсэбтэ даабаринуудаа дүүргэхэ байһандаа этигэһэмнишье ойлгосотой ха юм.

Үбһэ тэжээл ехээр бэлэдхэхэһээ гадна, тэрэнээ зүбөөр хэрэглэжэ, талха таряанай зүйлтэйгөөр холижо, малдаа гамтайгаар эдюулхэ гээшэ мүнөө үедэ тон шухала гээшэ. Гадна малаа һүниин сагта һайн ногоотой бэлшээридэ адуулхые оролдонобди. Малайнгаа байрые ариг сэбэр байлгаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулнабди. Эндэһээ һааһан һүмнай һайн шанартай байха ха юм.

Ингэжэ манай коллектив оронойнгоо Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитануудые оруулалсажа ябана бшуу.

С. САНХАРОВА.

ПРИБОР БҮТЭЭЛГЫН НЭГЭДЭЛДЭ

Прибор бүтээлгын нэгэдэлэй коллектив нормативна сэбэр продукци үйлэдбэрилхэ хахад жэлэйнгээ түсэбые 101,5 процент дүүргээ һэн. Ажалайнгаа бүтээсые 2,5 процент дээшэлүүлһэн, бүтээгдэһэн продукциингаа өөрынь үнэ сэнгые 0,6 процентээр хямдаруулһан, кадрнуудай ажалһаа гаралтые нилээд хороохон байна.

Ажалайнгаа юрэнхы дүнгүүдээр бусадһаа шалгарһан Александр Семенович Ивановой хүтэлбэрилдэг цехэй коллективтэ нэгэдэхи һуури олгогдожо, дамжуулгын Улаан туг мүнгэн шантайгаар барюулагдаба.

А. А. Горобец Н. Ф. Еременко хоёрой хүтэлбэрилдэг цехүүд удаадахи һууринуудые эзэлээ.

Нэгэдэлэй таһагуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Л. И. Резанова, В. Н. Мартемьянов, В. И. Петров, А. Ф. Словягин гэгшэдэй коллективүүд онсо шалгарһан байха юм.

Коллективүүдэй кадрнуудайнгаа талаар хубилалтагүй бата байхынь тула манай нэгэдэлдэ мүрысөөн үнгэргэгдэдэг болонхой юм. Тиин кадрнуудай ажалһаа гаража ошолгын бодото байдал нёдондонойхиһоо 3 процентээр доошолоо.

Нэгэдэл дотор баталагдан абтаһан тусхай дүримэй ёһоор цехэй начальнигууд Н. Г. Алексеенко, А. И. Соснин, И. Г. Шейхет гэгшэд кадрнуудтаа нягта холбоотойгоор хүдэлжэ шадаха яһала хүтэлбэрилэгшэд байһанаа харуулаа. Тиихэдэ нүхэр М. Н. Генниховэй хүтэлбэрилдэг цехтэ бүхэли хахад жэлэй турша соо кадрнуудай ажалда оролго, гаралгын нэгэшье баримта үзэгдөөгүй.

• • •

Мастернууд З. А. Филиппова, К. А. Тельманова гэгшэдэй хүтэлбэрилдэг бүлэгүүд июль һарынгаа түсэбые болзорһоонь урид 105 процент дүүргээд, удаадахи һарын даабариие мүн лэ амжалтатайгаар бэелүүлхын тулада габшагай бэрхээр хүдэлжэ байна.

Т. ЧИКОВИНСКАЯ,
нэгэдэлэй газетын хүдэлмэрилэгшэ.

Нарин сэмбын комбинадай нэхэлгын цехтэ тодхогдоһон оньһон аппарадууд һэльбэн шэнэлэгдэжэ байна. Бага бүтээсэтэй, шууяатай станогууд шэнэ, эрхим һайн оньһон машинануудаар һэлгэгдэнэ.

Шэнэ станок дээрэ хүдэлхэ эрхэдэ хүртэһэн нэхэгшэдэй дунда КПСС-эй гэшүүндэ кандидат Татьяна Филиппова (зураг дээрэ)

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

НЭХЭГШЭДЭЙ АМЖАЛТА

Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай нэхэлгын цехэй коллектив хахад жэлэйнгээ түсэбые амжалтатай дүүргэжэ, түсэбһөө гадуур 8 мянган метр (хэрэглэмжэдэ бэлэн бэшэ) үйлэдбэрилбэ. Тэрэнь эндэһээ шанаржуулгын цехтэ дамжуулагдажа, худалдаанда гаргагдадаг бүд болодог гээшэ ааб даа.

Манай цехээрхин июлиингээшье түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Тиихэдээ ганса хэһэн ажалаймнай хэмжээн дээшэлээ бэшэ, харин шанарынь нилээд һайжараа.

Тус цехтэ ажалай түрүүшүүл олон юм. Жэшээлхэдэ, коммунист, горсоведэй депутат Вера Демидовна Яковлева жэлһээ жэлдэ бултанда үльгэр жэшээ харуулжа ябаһаа гадна, залуу нэхэгшэдые һурган хүмүүжүүлдэг заншалтай. Эрхим ажалайнгаа дүнгөөр тэрэ социалис мүрысөөндэ нэгэнтэ бэшэ түрүүлжэ, КПСС-эй горкомой болон райкомой зүгһөө Хүндэлэлэй грамотануудта хүртэһэн, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагдаһан байна. Энэ нүхэрнай һая текстильнэ промышленностиин Москвадахи механико-технологическа техникумэй манай комбинадай дэргэдэхи филиалда заочноор һурахаяа оробо.

Нүхэр В. Д. Яковлеватай хамта хүдэлдэг басагад-комсомолшууд Роза Шолонова, Татьяна Красильникова, Цырегма Баторова, Галина Цыренова гэгшэд үнгэрһэн үе соо мүн лэ һайнаар хүдэлжэ, цехэйнгээ амжалтада горитой хубитаяа оруулба.

А. ВИЛЬДЯИКИН,
комбинадай нэхэлгын үйлэдбэриин начальник.

ВЕТЕРАНУУДАЙ ҮҮСХЭЛЭЭР

ЛВРЗ-гэй олон ветерануудай хүдэлдэг локомотив суглуулдаг цехэй В. А. Задорожнын бригада арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй түсэбые хоёр жэл хахад соо дүүргэһэн тухайгаа июлиин 1-дэ элидхээ һэн.

Бригадир В. А. Задорожный бригадынгаа гэшүүн А. Бурдуковскитай гараар хэгдэдэг ажалаа яагаад оньһожоруулхаб, хайшан гээд хүнгэдхэхэб гэжэ удаан бодомжолһоной һүүлдэ яахын аргагүй шухала арга һанаһан юм. Тэдэнэй һанаашаала хүсэлдүүлхэ хэрэгтэнь цехэй инженернүүд А. В. Кушнарев, И. А. Хомич, технолог Л. Н. Домрачев гэгшэд туһалаа һэн. Тиигэжэ хамтын хүсөөр проводануудые бэлдэхэ тусхай стендын проект хэгдэжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн байна. Тэрэнэй ашаар эндэ ажалай бүтээсэ зургаан процентээр дээшэлээ.

Бригадын бүхы гэшүүд цехтэхи мэргэжэл бүхэниие шудалжа, бригадань сквозной ба комплексно нэрэтэй болоо һэн.

Нүхэр В. А. Задорожнын бригада 1983 ондо дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялга абаха зуураа, **«Ажалаарнь нэрэ хүндэ ба алдар соло»** гэһэн москвагайхидай үүсхэлые дэмжэһэн, хажуудаа гээгдэгшэдгүйгөөр хүдэлхэ, табан жэлэй гурбан жэлэй түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэ зорилго урдаа табиһан байна.

Т. СОБЕНКОВА,
«Локомотив» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.

ХОНИШОД УРМАТАЙ

Жалсараевтан хонишодоор арбан зургаадахи жэлээ хүдэлжэ ябана. Нилээд удаан сагта таһалгарлагүй малшад ябаһан Ширзагар Батуевич Прасковья Баяновна хоёр хүдэлмэриин түрүү дүй дүршэл жэншэдгүй шудалһан тула районой эрхим хонишод гэһэн магтаалда хүртэдэг болоһоор үниишэй. Тэдэнэр жэл бүхэндэ хониин бүриһөө хурьга абажа, тобиржуулан түлжүүлһэн лэ байдаг.

Энэ жэлэй—арбан нэгэдэхи табан жэлэй гурбадахи жэлэй хүдэлмэриин үрэ дүн хэзээ хэзээнэйхиһээ үлэмжэ һайн. Харууһалжа байдаг 500 гаран эхэ хонидой зуун толгой бүхэнһөө 125 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлээ. Хурьгадаа эхэһээнь илгаха үедэ тус бүриинь шэгнүүр хори гаран килограмм болоод байба. Хонишодой үшөө нэгэ харюусалгатай хүдэлмэри—нооһо хайшалга саг соогоо, эмхитэйгээр дүүргэгдөө. Хониной нооһоной хөөрэсын хэды удаарбашье һаань, томо хониин бүриһөө дунда зэргээр 3,5 килограмм нооһон абтаа. Ингэжэ эдэнэр энэ жэлдэ бэелүүлхээр абаһан социалис уялгаяа алинишье талаарнь үлүүлэн дүүргэжэ шадаба.

Хонишодой хүдэлмэридэ забһар гэжэ байдаггүй гэжэ мэдээжэ. Мүнөө Ширзагар Батуевич звено эмхидхээд, ерэхэ үбэлжэлгын хаһада малдаа эдюулхэ үбһэеэ түлэг бэлэдхэжэ байна. Эдэ малшад 100 гектар сабшалан таһалуулжа абаһаар 10-аад жэл болоо. Нёдондо 500 центнер үбһэ, 200 центнер зелёнко һуриижэ абаа һэн. Энэшье жэлдэ нёдондонойхиһоо бага бэшэ малай тэжээл абтаха гэжэ түрүү хонишон хөөрөө һэн.

Ахалагша хонишон өөрөө хэдэн жэлэй саада тээ хэрэгһээ гараһан ДТ-20 тухэлэй трактор «хүл» дээрэнь бодхоожо, үбһэ хурялгын, малай харууһалгын хүдэлмэридэ хэрэглэдэг һэн. Гадна волокуша, тармуур гэхэ мэтые хуу өөрөө суглуулаа, бүтээгээ. Мүнөө «Владимировец» гэжэ шэнэ тракторта болонхой.

Урдань имагтал гэр бүлөөрөө өөһэдөө үбһэеэ хуряажа абадаг байгаа. Нэгэ хүбүүниинь Совет Армиин албанда татагдаа. Нүгөөдэнь ажахын жолоошоноор хүдэлдэг болоһон дээрэһээ гэртэхиндээ туһалха аргагүйдэнэ. Тиимэһээ энэ жэлдэ дүтынгөө түрэл гаралайхидые үбһэн дээрэ хүдэлхыеь суглуулаа.

Ушхайтын совхозой түрүү хонишоной мүнөө үеын ажал хэрэг иимэ байнал даа.

А. ЧИМИТОВ.

Хэжэнгын район.

...ША ТУХАЙ ҮГЭ

...наа бн... ...гаа орол... ...эзэ гар... ...ан үзэ... ...һуухадань, ...орондуур ...элдэб һай... ...толгойдоо ...ай юм. ...ада тээ эдэ ...н хүнүүд ...гээд. таа... ...доxo. Жэ... ...эл арын ...дэрэгэрхэн ...хүбүүн ар... ...эн хойно ...дoo, сэхэ ...үн боло... ...д. тон ...ожо һуу... ...дань... тии... ...класста эр... ...нэгэ баса... ...түрхэһэн... ...болошоод. ...жабайдал... ...дүүгдаһан ...хөөрэжэ ...Харин тэ... ...урихаанаар ...үгүн наһа... ...гаһан һанал ...тай хөөрэ... ... Удаань

баһа нэгэ шуран басагахан: «Һургуулидаа, багшанартаа баяр баясхалан хододоол хүргэжэ ябадаг ёһотойт. Багшанарай дундаһаа хэниие тон ехээр хүндэлдэг һэмта?» —гээд, һуражархихал даа. Тиихэдэнь тэрэ юуи гэжэ харюусахаб, таажа мэдэхын аргагүй...

Үхибүүд һургуулияа дүүргэжэ гарахадаа, ахалагша классуудтал зааһан багшанартаяа холбоо барисаагаа алдангүй, баяр баясхалангай хамаг һайхан үгэнүүдые тэдэнэртээл ходо зорюулдаг ха юм. Харин үрбэгэр багахан үхибүүд ябахадань, эхын энхэрэлээр жэгнэн хүмүүжүүлһэн түрүүшын багшанарынь юундэшьеб сагай ошохо тума мартагдашадаг...

Инна Константиновна энэ ушарые һайн мэдэдэг. Сэдьхэлдээ дүтэ абажа, ехээр гомдодогшьегүй, зүгөөр гурбан жэлэй туршада заажа, зүрхөөрөө дадашаһан үхибүүдэйнгээ дүрбэдэхиин боложо, «ехэшүүлэй» тоодо оролсон ябашахадань, ямаршьеб тон үнэтэй юумэеэ булялгашаһан мэтээр тэрэ бэеэ мэдэрдэг. Теэд уданшьегүй намарай һайхан саг ерэжэ, анха түрүүшынхиеэ һургуулиин богоһо гэшхэһэн арбагар зааханууд нэгэдэхин Инна Константиновнагай бүхы һанаа сэдьхэлые эзэлдэг.

...Мүнөө гурбадахи «б» классайхид «Намарай үглөө» гэһэн темэдэ сочинени бэшэжэ, ехэл сүлөө забдагүйнүүл һууна. Инна Константиновна үхибүүдэйнгээ зохёохы бэлигыень хүгжөөхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг заншалтай. Багшынгаа самбар дээрэ бэшэжэ үгэһэн үгэнүүдые хэрэглэн, һурагшад намарай тэнгэриин һайханиие, байгаалиин үзэгдэлнүүдые өөһэдынхеэрээ хаража тэмдэглэнэ, заримдаа элдэб һонирхолтой «нээлтэнүүдые» хэжэрхинэ ха юм. Жэшээлбэл, Олег Проскурин: «Мүнөөдэр гайхалтай дулаахан, тиигээд нэгэ бага һэрюухэн үглөө болоо»,— гэжэ бэшээ...

Һурагшадынь дэбтэрнүүд соогоо түхэрээн томонууд үзэгүүдые оролдосотойгоор бэшэнэ, харин Инна Константиновна класс соогууpaa гэшхэлхэ зуураа: «Эдэмни адлихануудаар үзэгүүдээ түхэреэлүүлдэг, адлиханууд формонуудые үмдэһэн, һабхаг һамбайнуудынышье адлинууд үхибүүд лэ даа. Хэды тиимэшье һаа, ямар тад ондоо зантайнууд бэ!» — гэжэ зосоогоо һанаад, абана. Тиимэһээл үхибүүн бүхэндэ багшын анхарал, дура сэдьхэлэйнь хэһэгхэн хэрэгтэй ха юм. Энээхэн тоомгүй «хоккеист» хүбүүхэндэшье, энэ сула табаар һурадагтаа шантагархан хамараа үргэшэһэн басагахандашье, тэрүү тэндэхи партын хүхюун шогууша зантай хоёртошье—бултанда!..

Хайшан гэжэ Инна Константиновна эдэ биишыхан «шууянай эзэдые һамаарууджашье, журамдаадые һургажашье, шэнэ юумэ ойлгуулжашье үрдидэг гээшэб гэжэ хэшээлдэнь һуухадаа, гайхалаа бараа бэлэйб. Теэд бэрхэ багшынишье, эрилтэ ехэтэй хүмүүжүүлэгшынишье, эхэргэн сэдьхэлтэй эхынишье эрхим һайн шанар шэнжэнүүд республикын арадай гэгээрэлэй отличник Инна Константиновна Канищевада бии ха юм.

— Эдэ борбилоохонуудтай түлажа эсэхэдээ. аха классуудташье заагаа һаа, амар лэ һэн хадаа гэжэ заримандаа һанахаш. Бидэ, багшанар, хоорондоо арсалдагшабди— тусхай предмет заахада һонин гү, али эхин классуудай «универсал»-багша байһан гү гэжэ.., — гээд, Инна Константиновна энеэбхилнэ.— Тиихэдээ, та намайе зүбөөр ойлгоно бэзэт, өөрымни мэргэжэлһээ үлүү һайхан юумэнэй олдохогүй байһаниие үшөө дахин мэдэрэгшэб...

— Үнэхөөрөөшье, үхибүүдэй гайхалаар дүүрэһэн гэнэн нюдэдые, үгэ бүхэндэнь этигэһэн нангин сэбэр этигэлые Инна Константиновна юугээршье андалдажа шадахагүйл. Тиимэһээ тэрэ Гусиноозёрск хотын 1-дэхи дунда һургуулида хэдэн арбаад жэлэй туршада эхин классуудай багшаар хүдэлнэ ха юм.

УЯНГАТА РЕПОРТАЖ

В. ЧЕРНЫХ
манай штатнабэшэ корр.
Гусиноозёрск хото.

СТУДЕНТНЭРЭЙ АЖАЛАЙ СЕМЕСТР

— Алтайдамнай мүнөө ямар аҥгама халуун бэ, мэдэдэг һайт,— гээд, Сергей энеэбхилнэ.— Бүхэли зунай туршада гансахантшье дуһал бороо ороогүй ха юм...

— Харин эндэ — хүнэгөөр адхаһандал... —гэжэ хара-ногоон субынгаа хамсы, хармаан дээгүүр «ССО» гэһэн тэмдэгүүдтэй хазаар һахалтай залуу хүн хөөрэлдөөндэ оролсоно.— Траншейнүүдээрээ дүүрэшэһэн уһые арайхан лэ урдижэ гарганабди.

Селенгинскын целлюлозо-саарһанай комбинадай комсомолой комитедэй секретарь Евгений Зайцевтай баригдажа байгаа хэлхээ-холбооной байшанда хүрэжэ ерэбэбди. Хажуугаарнай зурыһан траншейнүүд тээшэ тэрэмин заажа,— эгээл эндэхэнэ отрядаархин боро огой уһантай тэмсэһэн байха,— гээд үнгэрнэ.

Тугаархана Алтай Хангайда айхабтар халуун зунай тогтоһон тухайда хөөрэжэ байһан урин сэбэр шарайтай үндэр нарин хүбүүмнай Новосибирскын электротехническэ институдай «Связь-83» гэһэн студентнэрэй барилгын отрядай комиссар Сергей Статива мүн ха юм. Хүрiшэ полинууд дээрэхи оньһон техникын бороодо һаатажа, тогтошоод байбашье һаань, хара-ногоон субануудтай хүдэр залуу эдэ хүбүүд саг зууршье зогсонгүй, эрмэлзэл түгэсөөр хүдэлһөөр. Сергейн хүүртигэй энгэртэ «Связь-82» гэһэн тэмдэгшье бии.

— Нёдондо би мүн лэ стройотрядта хүдэлөө һэм. Тиихэдэ манай отрядаархин Буряадай ниислэл хотодо АТС-4 гээшые бодхоолсоһон юм,— гэжэ С. Статива хөөрэнэ.

...Таһалга соонь ёһотойл студентнэрэй ажабайдалай амисхаал мэдэрэгдэхээр байгаа һэн. Эдэнэрэй таһаршагүй «хани»—магнитофон мэнэл һаяхан саг зуурын амаралтада гараба хэбэртэй. Гитара үлэ мэдэгхэнээр шэнхинэнэ. Хүбүүд гэртэхиндээ мэндын тэмдэгүүдые бэшэжэ һууба.

— Алик, отрядайнгаа дуу дуулыш даа. — гээд. нэгэн гуйна.

— Болоноо бэд даа...

Отрядай эрхим дуушан Алик Ким, түрэһэн нютагаараа Казахстанай юм. Отрядай бусадшье гэшүүд ороной али бүхы хизаарһаа суглараһан байха. Жэшээлбэл, Сергей Статива, Юрий Малышев, Николай Макаров, Алексей Анисимов гэгшэд Алтай Хангайн, Шура Бахарев Кемеровскэ областиин, Сергей Приходько, Сергей Коржов хоёр Новосибирскын хүбүүд юм.

— Үглөө мүнөө бусад отрядаархимнай хүрэжэ ерэхэеэ байна. Тэдэмнай Тарбагатай тосхондо хүдэлмэриеэ дүүргээд, нишэ ерэжэ, биндэндээ туһалха ёһотой һэн. Тиихэдэнь бүри хүхюутэй, хүдэлхэдэшье урматай болохо,— гэжэ хүбүүд хөөрэнэ.

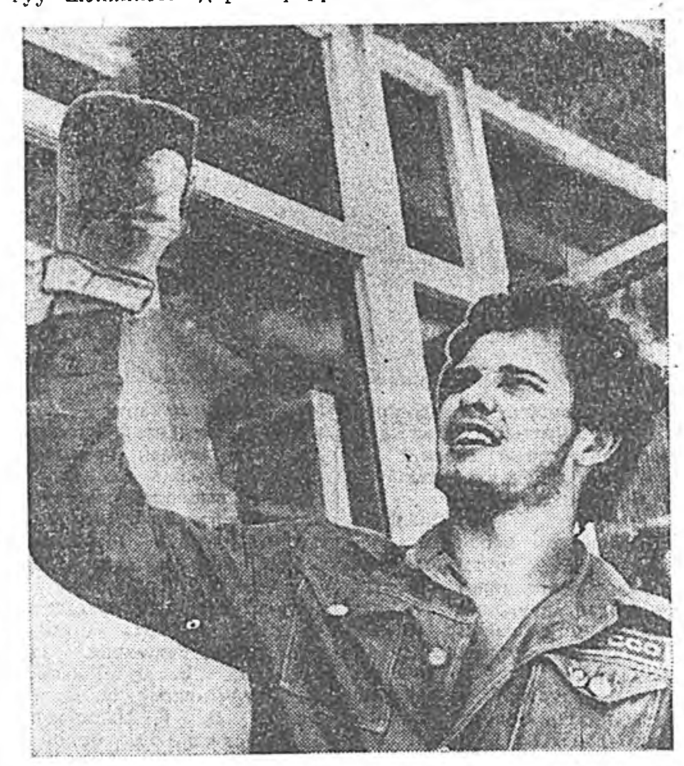
Алик Кимэй гитарай иргуу шэнхинээн доро хүбүүд ажал хэрэгүүд тухайгаа һонирхолтой хөөрөө дэлгэнэ. Отрядайнь шеф болоһон 608-дахи ПМК-гай хүтэлбэрилэгшэдэй тэдэниие лажа угтаһан, ямар хүдэлмэри даалгаһан тухайнь. «Связист» Новосибирскэ областиин эрхим отрядуудай нэгэн гэжэ тоологдодог байһан тухайда эдэнэй хөөрөөнһөө мэдэжэ абабаб.

— Гансашье һайнаар ажалладагаараа бэшэ, мүн ямаршье сагай ерэхэдэ, найдамтай байдагаараа манай отряд эрхимүүдэй тоодо оролсоно гээшэ,— гэжэ Сергей Статива хэлэнэ.— Хүбүүднай хоорондоо үнэн сэхээр, бата бэхеэр нүхэсэдэг ха юм.

Б. ДАБАИН.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. «Связь-83» отрядай гэшүүн, Новосибирскын электротехническэ институдай студент Сергей Мещеряков. 2. Гитарын иргуу хүгжэм шагнажа амархада аятай.

А. ЧЕПАКИНАЙ фото.

СОЦИАЛИС ОРОНУУДААР

Тэйбак гэжэ нэршэһэн Вьетнамай баруун-хойто зүгэй үзэсхэлэн һайхан хизаарта кофе, сай гэхэ мэтэ ургамалнуудые ургуулхада таатай сагай эрхэ бандалтай юм. Моктяу гэжэ хадалиг нютагта байгуулагдажа байгаа агропромышленна комплексын бүридэлдэ сай болбосоруулдаг фабрика баригдажа байнхай. Тэрэнэй барилгада, мүн юрэнхыдөө, сай ургуулха хэрэгтэ СССР ехэ туһа хүргэдэг юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Моктяу гэжэ нютагай агропромышленна комплексын директор, урдань дайшалхы командир ябаһан Нгуен Тай Ань, совет мэргэжэлтэдэй бүлэгые хүтэлбэрилэгшэ Шалва Мунджишвили сай ургуулдаг талмай дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

ХУРЯАЛГА ТҮЛЭГ ДУНДАА

БЕРЛИН. ГДР-эй полинууд дээрэ хуряалга түлэг дундаа. Үглөөнэй улаан наранһаа үдэшэ орой болотор ороохо хуряадаг комбайнуудай хүнхинөөн замханагүй. Шэнэнсэ, хара таряа болон ешмээн шэрэһэн автомобильнууд гүрэнэй бэлэдхэлэй пунктнуудта таһалгаряагүйгөөр ерэнэ.

Энэ жэлдэ дулаахан байжа, бүхы ургамалнууд түргэн эдеэшэнэ Арадай буусын хүдэлмэрилэгшэд болон таряашад-кооператорнууд саг болзор соогоо, гээлтэ хоролтогүйгөөр ургасаяа суглуулхын тула хүдэлмэриингөө минута бүхэниие сум хэрэглэнэ. Ажалшадай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ Лейпцигэй округой хүдөө ажахын үйлэдбэриин кооперативууд болон арадай буусануудай коллективүүд түрүүлнэ.

Байгша ондо 10,3 миллион тонно ороохо таряа абаха гэһэн гүрэн түрынгөө зорилгые тэдэнэр дүүргэхын тула ехэ оролдолго гаргана.

ХҮДӨӨ АЖАХЫДА — ШЭНЭ САМОЛЁТ

ПРАГА. Чехословакиин авиаторнууд хүдөө ажахыда хэрэглэгдэхэ шэнэ түхэлэй «Агро-турбо» гэжэ самолёт туршажа эхилбэ. Тэрэ Отроковице городтохи «Мораван» гэжэ авиационно заводто бүтээгдээ юм. Ерэхэ жэлһээ олоор үйлэдбэрилэгдэжэ эхилхэ эдэ машинанууд ганса Чехословакида бэшэ, мүн гадаадын оронуудташье мэдээжэ байһан «Шмель» гэжэ самолёдуудые һэлгэхэ юм. Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй шэнэ туһалагшань түрүүшынхидээ орходоо нилээд булюу һайн юм. Тэрээндэ ехэ ашаан ашагдадаг, ашаглахадашье нилээд хүнгэн юм.

Таряашадай үндэр ургасын түлөө тэмсэлдэнь туһалдаг авиаци Чехословакиин хүдөө нютагуудай ажабайдалда бата һуури эзэлэнхэй. Хүдөө ажахын «Словайр» гэжэ авиациин летчигууд гансахан үнгэрһэн жэлдэ бүхы таригдадаг талмайн хаҳадые — 5,5 миллион гектар поли дээрэ агаарһаа үтэгжүүлгэ оруулаа.

СОВЕТ ЗАХИЛААР

БУДАПЕШТ. Венгриин судна бүтээлгын болон кранай заводой стапельһаа Дунай мүрэнөөр тамаржа, Обь хүрэтэр үта зам гаталха мантан томо буксир-толкач буулгагдаба. Тэрэ совет захилаар баригдаа юм. Судныг гол ба хамһабариин двигательнүүд дээрэ, радиостанци болон навигационно приборнууд дээрэнь «СССР-тэ хэгдээ» гэһэн тэмдэг бии.

Венгриин предприятида һая 2.400 мориной хүсэтэй шэнэ буксирнууд гаргагдажа эхилбэ. Байгша табан жэлэй турша соо Венгриин корабельнүүд Енисей, Обь, Лено болон Охотско далай дээрэ тамарха 10 шэнэ буксир Советскэ Союзда бүтээн эльгээхэ юм.

Венгриин энэ мэдээжэ предприятиин продукциин 80 шахуу процентнь мүнөө гадаадын оронуудта, нэн түрүүн Советскэ Союз худар ябуулагдадаг.

АВГУСТЫН 19—ВЬЕТНАМДА АВГУСТЫН РЕВОЛЮЦИИН ИЛАҺААР 38 ЖЭЛЭЙ ОЙ

ШЭНЭ ХУБИ ЗАЯАТАЙ ХҮНҮҮД

...озай техническэ ...мүрэн дээ... ...байһан Хоабин. ...тухай ехээр ...гайхалтай... ...угы, ушарынь ...барилгын хэм... ...хүдэлмэриин эршэ ...промышленна ...эрилгэдэ айхаб... Социалис ин... ...замаар түрүү... ...хэжэ бай... ...энэмнай тон ...шанартай юм. ...гидроузел хадаа ...гидротех... ...болоно», «энэ... ...Вьетнамда бэшэ, ...Зүүн-Урда Ази... ГЭС болоно» гэ... ...Гидроузе... ...зараалагдаһан ...ходонь, хоёр ...үгтэхэ юм. ...Вьетнамай за... ...болон ин... ...мэргэжэл шада... ...залуугаар эрхим ...етнамай арадай ...нүүдые һурган ...ёһотойл гуламта ...урдан һануул... ...комитедэй сек... ...Фук бидэ... ...талмай дээ... ...Тэрэ өөр ту... ...юумэ хөөрэнэ ...институдай уһа... ...культедые дүүр... ...һураһан нүхэд... ...Советскэ Союзай ...баригдажа бай... ...гидроэлек... ...барилгада хүдэл... ...юм. Хоабиньда ...гай начальни... ...байгаа. Удаань ...эршэд тэрэниие ...организациин хү... ...хүдэлмэридэ дэб... ...бэрхэшээл түбэ... ...илангаяа дайнай ...най һүүлэй һан... ...усадхаха үе... ...хүндэ хүшэр ...юумэ хэлэ... ...тэрэ мэдүүл... ...тухай Вьет... ...хөөрэжэ ша... ...Августын ре... ...Зүүн-Урда ...шэд болон ...түрүүшын гүрэ... ...һаанһаань хойшо ...гуша гаран ...Эдэ бүгэдэ ко... ...империалис эзэр... ...дой добтолго... ...хойноһоонь эрэл... ...сухарюул... ...болоһон байгаа. ...үе саг ...бэшэ һайн но... ...Тхань Ван Фу... ...ёһоор, эдэ бү...

гэдэндэ нэмэхэ юумэн тон хомор лэ.

Найман мянга гаран хүнһөө бүридэдэг барилгын комсомол-залуушуулай асари ехэ коллективэй хүтэлбэрилэгшэдэ ажал хэрэгэйнь асари ехэ байһаниинь элитэ. Тэрэ кабинет соогоо мүртэй байдаггүй. Барилгын элдэб булан тохойнуудаар ябажа, хүнүүдтэй халуун дулаанаар, үнэн зүрхэнһөө хөөрэлдэдэг, заабари, зүбшэлнүүдые үгэдэг, барилгашадай ажал хэрэгүүдээр, ажабайдалаар һонирходог юм.

Тоннелиин амһартахи талмай дээрэ байнабди. Электрын һүлэмхи гэрэлээр туяатуулагдаһан тоннельнүүд соогуур элдэб диаметртэй хоолой соргонууд татагдана. Машинануудай хүнхинөөн аяар холоһоо дуулдана. Хүхэ үнгэтэй пластмасса малгайгаа дээшэнь үргэжэ, Фук халаанайнгаа һүүлээр тоннель сооһоо гаража ябаһан проходчигууд тээшэ ошобо. Тэрэ хүнүүдтэй хани халуунаар мэндэшэлэнэ, хэн нэгэнэй дала мүрыень нүхэрэй ёһоор тоншоно, һанал бодолоо мэдүүлнэ, залуу хүдэлмэришэдтэй соготой хүхюунээр хөөрэлдэнэ. Набтаршаг бэетэй хүбүүнтэй удаан хөөрэлдэбэ. Һүүлээрнь харасаараа тэрэниие үдэшэн, иигэжэ хэлэнэ:

— Энэ эрхим бэрхэ хүбүүн. Тэрэ Бу Мань Кхо гэжэ нэрэ обоготой юм. Ажалайнь намтар һая эхилэнхэй. Хорин зургаатай хүдэлмэришэн хүбүүн 1975 ондо Донецк һурахаар эльгээгдээ һэн. Горно училищида һуража, проходчигой мэргэжэлдэ һураһан байгаа. Тханьхоа провинцида түрэжэ, урган ехэ болоһон энэ хүбүүн 1978 онһоо Хоабиньда хүдэлдэг. Хүдэлмэришэн хүнэй нэрэ хүндэ нэн түрүүн ажал хэрэгүүдээрнь тодорхойлогдодог гэжэ хэлсэдэг. Эгээл тиимэнээ участогай начальнигай орлогшо Бу Мань Кхо нэрэ хүндэдэ хүртэһэн байна. Ушарынь юуб гэхэдэ, тэрэ халаанайнгаа даалгабарие 2—2,5 дахин үлүүлэн дүүргэдэг.

Барилгын хуби заяан нэн түрүүн хүнүүдээр тодорхойлогдодог, гэбэшье барилга өөрөө хүнэй хуби заяанда нүлөөлдэг байна гэжэ Тхань Ван Фук хөөрөөгөө үргэлжэлүүлнэ. Барилга үргэдэжэ байна. Тэндэ хүдэлдэг хүнүүдэйшье мэргэжэл шадабари дээшэлнэ. Экскаватор жолоодожо һураһан Вьетнамай түрүүшын эхэнэр болохо 28 наһатай Ле Тхи Нгыангые жэшээ болгон абажа харая.

Нгыанг мүнөө гидроузелай баригдажа байһан газарта дүтэхэнэ түрэһэн. Тэрэнэй эхэнь — эгээлэй таряашан эхэнэр, харин эсэгэнь революци болон эсэргүүсэлтын дайнда эдэбхитэйгээр хабаадагша, провинцида кооперативна хүдэлөөе эмхидхэгшэдэй нэгэниинь юм. Нгыанг долоодохи класс дүүргээд, ГЭС-эй барилга дээрэ эмхидхэгдэһэн техническэ мэргэжэлэй училищида һурахаяа ороһон байгаа. Тэрэниие дүүргээд, хэдэн һарын туршада олон тонныг «БелАЗ-уудые заһабарилгада хүдэлбэ. Тиихэдээ газар малтадаг мантан хүсэтэ машиные хани нүхэдэйнгөө бата найдамтайгаар жолоодохыень атаархан харадаг һэн. Энэл ушарһаа экскаваторщигуудай курсада һурахые шиидэбэ. Түрүүшээр ядалсаа һааб даа. Гэбэшье нүхэдынь, нэн түрүүн Павел Власов, Дмитрий Смелянец болон Хоабиньда хүдэлдэг бусад хорёод мэргэжэлтэд тэрэндэ туһалһан байгаа. Мүнөө Ле Тхи Нгыанг эрхим мэргэжэлтэ болонхой. Тэрэ барилгын эгээл эдэбхитэй комсомолшуудай нэгэниинь, мүн, ниитын ехэ хүдэлмэри ябуулдаг. Гэхэтэй хамта, тэрэ дуратай хэрэгээ орхихогүйн, нүхэдтээ хахасахагүйн тула заочноор һурахые хүсэнэ.

Тхань Ван Фук, Ву Мань Кхо, Ле Тхи Нгыанг болон бусад тэрэнэй сасуутан бултадаа шахуу үзэг бэшэг мэдэхэгүй, дайнай шэрүүн үе сагта хүмүүжэһэн, бэрхэшээл түбэгүүдые, ядарал зоболонгые үзэһэн түрэлхидэй үхибүүд болоно. Һургуули болон училищинуудые, техникумүүд болон дээдэ һургуулинуудые тэдэнэр дүүргээд, мүнөө шэнэ, эб найрамдалта, зол жаргалта байдалаа хамтаараа зохёон байгуулжа байна. Олон жэлэй хугасаа соо аха дүү ёһоной али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ Вьетнамда үзүүлдэг Советскэ Союзда тэдэнэр гүнзэгы сэдьхэлһээ баяр баясхалан хүргэжэ байһанаа мэдүүлнэ. 38 жэлэй урда тээ феодальна Вьетнамай үндэһэ һууриие усадхан зайсуулжа, гадаадын колонизаторнуудай дарлалта мүлжэлгые үгы хээд, социализм тээшэ замые вьетнам арадта нээһэн революцида ехэ үялгатай байһанаа тэдэнэр ойлгоно. Революциин ашаар вьетнам арад социалис общество байгуулгын замаар бата найдамтайгаар дабшажа ябана.

А. НИЗАМУТДИНОВ,
ТАСС-ай корр.

Хоабинь—Ханой.

ХИЛЫН СААНАҺАА ТАСС АПН

АРАДАЙ НАЦИОНАЛЬНА КОНГРЕССЭЙ СЪЕЗД

ДЖОРДЖТАУН. Ороной хүтэлбэрилхы партиин—Арадай национальна конгрессэй (ННК) V съезд эндэ нээгдэбэ. Тэрэ империализмда эсэргүү, Гайанын эрхэ сүлөөгэй, бэеэ дааһан байдалай ба экономическа дулдыданги бэшэ байдалай түлөө тэмсэлэй уряа доро боложо байна. Республикын бүхы заха булангуудһаа ерэһэн 3 мянга гаран делегат, мүн гадаадын, тэрэ тоодо социалис оронуудай олон тоото айлшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

Партиина ба гүрэнэй байгуулалтын асуудалнууд хуралдаанай зүблэхэ зүйлдэ табигдана. Ойрын табан жэлэй хугасаа соо хүдөө ажахые эрид хүгжөөхын, экономическа гэзгдэнги байдалһаа гарахын түлөө Гайанын арадай хүсэлэл оролдолгонуудые нэгэдүүлгэдэ, элсүүлгэдэ ННК-гай үүргые дээшэлүүлгын программануудые зүбшэн хэлсэлгэдэ онсо анхарал хандуулагдана.

ННК-гай түрүүлэгшэ Б. Рамсарун хуралдаан дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Гайанада үнэн зүб шэнэ общество байгуулха талаар хүтэлбэрилхы партиин бэелүүлдэг хараа шугамые баталһан байгаа. Гайанын арад эб найрамдалай ба хүгжэлтэ дэбжэлтын хүсэнүүдэй талада эрид шууд тэмсэнэ гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

АНГОЛЫН ИНФОРМАЦИОННО АГЕНТСТВЫН МЭДЭЭСЭЛ

ЛУАНДА. Саашадаа Африка руу нэбтэрэн орохын тула США Чадтахи байдалые эдэбхитэйгээр һамбаашалан хэрэглэхые оролдоно гэжэ АНГОП гэдэг Анголын информационно агентствэ тэмдэглэнэ. Хёмороо зүришэлдөөе үргэдхэхэ зорилготойгоор тэдээндэ улам эдэбхитэйгээр хабаадалсаха эрилтэ Франциин урда тэдэ табина. Вашингтоной һанамжын ёһоор, урдань эзэмдэжэ байгшад лэ Чадтахи дайе һүжэрөөн дэбэргэхэ, империалис хүсэнүүдые толгойлхо ёһотой гэжэ АНГОП тэмдэглэнэ. Тиихэтэеэ хамта США Ливидэ эсэргүү һүйдхэлтэ ябуулгануудаа үргэдхэхын тула, бэеэ дааһан байдалтай энэ орондо эсэргүү зэбсэгтэ эзэрхэг түримхэй ябуулга хэхын тула Чадтахи байдалые һамбаашалхые оролдоно. Чадтахи хёмороо зүришэлдөөн гадаадаһаа хамааралсалгагүйгөөр, имагтал чадайхидай хүсөөр гуримшуулагдаха ёһотой.

ЭКОНОМИКЫН ХҮГЖЭЛТЫН ТҮСЭБ

БИСАУ. Гвиней-Бисаугай Республикын Министрнүүдэй Совет 1983—1986 онуудай ороной национальна экономикые хүгжөөхэ дүрбэн жэлэй түрүүшын түсэбые зүбшэн хэлсээд баталан абаба. Ороной экономическа бэеэ дааһан байдалые туйлаха, хүн зоной һуудал байдалые һайжаруулха, үйлэдбэриие үргэлжэ дээрэнь хүгжөөхэ гээшэ энэ үе соо РГБ-гэй бэелүүлхэ шухалын шухала зорилго болоно.

Саашанхи жэлнүүдтэ элдэб һалбаринуудта хабаатай, нэн түрүүн хүдөө ажахые хүгжөөлгын хэдэ хэдэн проектнүүд бэелүүлэгдэхээр хараалагдана. Таряашадай кооперативуудые хамтаараа байгуулһанай ашаар хүдөө ажахые һайнаар хүтэлбэрилхые хүгжэлтын дүрбэн жэлэй түсэб дотор табигданхай. Энэнь хүдөөгэй ажалшадай һуудал байдалые һайжаруулха, продукци үйлэдбэрилхые дээшэлүүлхэ, ороноо эдеэ хоолоор һайса хангаха арга олгохо байна.

ФНО-гой ОТРЯДУУД ДОБТОЛГОЁО ҮРГЭЛЖЭЛҮҮЛҺЭЭР

САН-ХОСЕ, августын 13. (ТАСС). Сальвадорой патриотическа хүсэнүүд засаг түрын тала баригшадай сэрэгүүдтэ добтолгоёо үдэрһөө үдэртэ шангадхана. Арад зонойнгоо зүгһөө дэмжэгдэхэеэ болиһон Альфредо Маганьи гэгшын засаг захиргаан США-һаа айхабтар ехэ сэрэгэй болон экономическа туһаламжа абажа байбашье, Фарабундо Мартиин нэрэмжэтэ Национальна сүлөөрэлгын фронтын хүсэнүүдые тогтоон, сохилто үгэхэ арга хабаяа барагдажа байна. Сальвадорой правительствын тала баридаг сэрэгүүдэй гээлтэ хоролтонууд һара бүри дээшэлжэ эхилэнхэй. Үнгэрһэн жэлэй июль һараһаа хойшо 25 мянган сэрэгшэдтэй Сальвадорой арми тэдэнэйнгээ дүрбэнэй нэгэ хубиие хосороогоод байна. Энэ ушарые Сальвадорой обороный ба гүрэнэй аюулгүйн министр генерал Карлос Эухенио Касанова мэдэрхэ баатай болобо. Сальвадорой Революционно - демократическа фронтын түрүүлэгшэ (РДФ) Гильермо Мануэль Унго оронойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байгаа партизан отрядууд дарлан мүлжэгшэдтээ эсэргүүгээр буу барижа бодоһон арадай арми мүн гэжэ мэдүүлһэн юм.

Сальвадорой правительствын ябуулжа байгаа политика ороной экономикые доройтуулна. Буу зэбсэг худалдан абалгада һомологдодог гаргашануудаар, олон мянган хүнһөө бүридэһэн армиие тэдхэлгэ ажалшадай хүзүүн дээрэ тохогдоно бшуу. Финансын министр Риго-берто Монхе гэгшын мэдээсэлэнэй ёһоор, Сальвадорой гүрэнэйнь үри үнгэрһэн жэлэй декабриин 31-нэй байдалаар 1.528 миллион долларта хүрэнхэй.

Имагтал США-гай үргэн ехэ туһаламжын ашаар арадтаа эсэргүү Сальвадорой мүнөөнэй засаг захиргаан тэнсэжэ байна гэжэ шэнжэлэгшэд тобшолол хэһээр үниинэй юм. Сальвадортохи сэрэгэй хёморооной үргэлжэлжэ байһанай түлөө Рейганай захиргаан сэхэ харюусалгатай гэжэ РДФ-гэй түрүүлэгшэ Г. Унго онсолон зааһан байна. Сэрэгэй засаг захиргаанда Вашингтоной зүгһөө үзүүлэгдэдэг туһаламжа сальвадор арадай хохидол зоболониие улам һүжэрөөнэ гэжэ тэрэ мэдүүлээ һэн.

АМЕРИКАН ЗАСАГААРХИДАЙ ЭЭЛЖЭЭТЭ ҺҮЙДХЭЛТЭ ЯБУУЛГА

ВАШИНГТОН. Эндэхи Джон Фостер Даллесай нэрэмжэтэ уласхоорондын аэропортдо американ засагаархидай түлөөлэгшэд ТАСС-ай корреспондент В. Г. Кухаренко болон тэрэнэй бүлын гэшүүдтэ зүрюу харша һүйдхэлтэ ябуулга үүдхэһэн байгаа гэжэ США-дахи СССР-эй посольство США-гай гүрэнэй департаментда мэдүүлбэ.

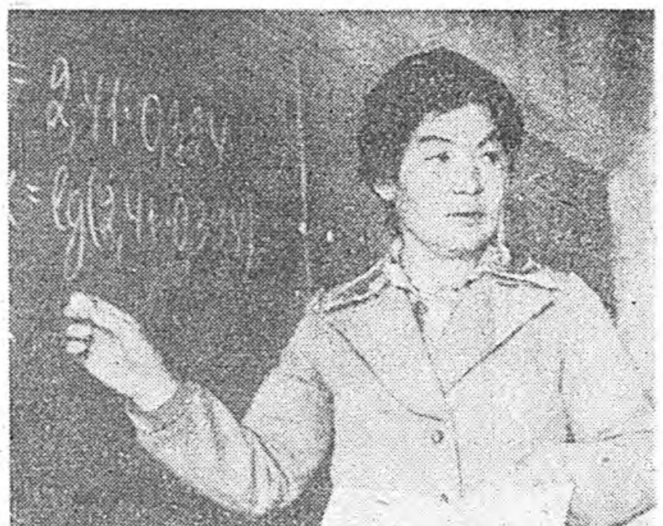
Иммиграционно засагаархидай түлөөлэгшэд болон мүрдэлгэ мүшхэлгын федеральна бюрогой агентнүүд самолёдто һуухынь урда тээхэнэ В. Г. Кухаренкые, тэрэнэй һамгые, хоёр үхибүүдыень ямаршье үндэһэ баримтагүйгөөр арбан табан минута соо бариһан байгаа.

Иммиграционно засагаархидай хүдэлмэрилэгшын самолёдто һуухые тэдэнэртэ зүбшөөрэнэйнь һүүлхэнээр ФБР-эй агентнүүд уласхоорондын эрхын бүхы ёһо гуримуудые хазагайруулжа, ТАСС-ай корреспондентын бүлые дахинаа тогтоожо, мүшхэлгэ хэбэ. Тиихэдээ Кухаренкэтэнэй 15-тай хүбүүе Советскэ Союздань бусаахагүй гэһэн һэдэлгэ гаргаба.

Гэбэшье американ һүйдхэлшэд гутамшаг муухайгаар урагшагүйдэһэн байгаа. США-да үлэхые хүсэнэ гүш? — гэһэн һэнгэр убайгүй асуудалдань Кухаренкэтэнэй хүбүүн батаар иигэжэ харюусаба: Дары түргөөр Эхэ орондоо ошохо гэһэн нэгэл хүсэлэнтэйб. Имагтал энээнэй һүүлээр самолёдто һуухыень Кухаренкэтэнэй бүлэдэ зүбшөөһэн байна.

ҮНЭР БҮЛЫН НЭГЭН...

ЗУРАГААЛ

Түрэл нютаг... Хүн бүхэнэй сэдьхэл зүрхэндэ эгээл дүтэ болоһон нангин газар, эхэ эсэгын түрэһэн гуламта...

Баянхан Хэжэнгээ
мартагшалгүйб.
Балшархан наһанайм
нютаг юм даа...

Энэ дуунай аялга холуур сууряатан дуулдажа байдаг. Залуушье, хүгшэншье хүнүүд энэ дууе дуратайгаар дуулаһаг хадань, энэ дуун элдэб үе сагта түрэһэн зоной нягта холбоонь болодог бэшэ гү гэжэ һанахаар байдаг. Зүб даа... Хүн бүхэнэй досоо түрэл нютагайнь дабтагдашагүй шэнжэ шанар, оршон тойронхи байгаали, тэндэ ажаһуудаг хүн зон хододоо һайн һайханаар һанагдажа байдаг ха юм.

Хэжэнгэдэ олон үхибүүтэй, үнэр баян ажаһуудаг бүлэнэр олон юм. Эдэ бүлэнүүдтэ хүмүүжэһэн, урган гараһан ажалша бэрхэ, эрдэм һургуулитай хүбүүд, басагадынь гансашье нютагайхидайнь бэшэ, мүн бүхы хүнүүдэй омогорхол болонхой бшуу. Чимитдоржиевтанай, Цыренжаповтанай бүлэнэртэ олон эрдэмтэд, багшанар урган гараа.

Багша... Үхибүүдые һурган хүмүүжүүлхэ, тэдэндэ эрдэм мэдэсэеэ дамжуулха, бүхы сүлөөтэй сагаа зорюулха гэжэ оролдодог хүн гэжэ хэншье мэдэнэ ха юм. 1965 онһоо хойшо Х. Намсараевай нэрэмжэтэ Хэжэнгын дунда һургуулида Анна Цыренжаповна Шойнжурова хүдэлмэридөө шэмжалта туйлан ажаллана. Урда жэлынь Буряадай гүрэнэй багшанарай институт дүүргэээд, математика, черчени хоёрые зааха багшаар томилогдоо һэн. Залуу багшын түрүүшын алхамуудта түрэһэн эсэгэнь нилээд туһалаа һааб даа. Энэ мэргэжэлые шэлэхэдэшье, мүн лэ эсэгэнь дэмжээ ха юм. Тиигэншьегүй яахаб даа. Түрэл нютагтамнай совет засаг байгуулха үедэ, түрүү зэлтэй хүнүүдэй нэгэн байһан Шойнжур Цыренжапов бэшэг бэшэг мэдэхэгүй хүнүүдтэ эрдэм заажа эхилээ һэн. Тэрэ үедэ багшые «избач» гэжэ нэрлэдэг байгаа. Эсэгынгээ нангин замые шэлэһэн, багшын хүндэшье һаа, олондо хүндэтэй мэргэжэлтэй болоһон А. Ц. Шойнжурова хорёод жэлэй туршада Хэжэнгынгээ түрэл һургуулида математика, геометри заана.

— Мэдээшьегүй байтарни, хүдэлжэ эхилһээрни олон жэл үнгэршэбэ. Мүнөө үедэ математикын багшанарта ехэ эрилтэнүүд табигдана. Жэлһээ жэлдэ шэнэ юумэн программадамнай нэмэжэ байдаг. Тиимэһээ багшанарай мэргэжэлээ дээшэлүүлгын курсада ошожо байдагбди. Жэшээлхэдэ, 6-дахи, 10-дахи класс хүрэтэр үзэдэг Погореловэй «Геометри» ехээр шэнэлэгдээ. Районой соомнай бэрхэ багшанар олон. В. Б. Баженова, Н. Б. Бодиева, З. Д. Данзанова, М. П. Мисникова, Ц. Д. Дамшеев, Ц. Г. Цыренжапов, Б. С. Галанов болон бусад нүхэд эрхим багшын үндэр нэрэ зэргэтэй, эрдэм мэдэсэеэ үхибүүдтэ гүнзэгыгөөр дамжуулан шудалуулха гэжэ оролдодог хүнүүд юм. Би өөрөө математикын секциие хүтэлбэрилнэб. Тиихэдээ һонирхолтой элидхэлнүүдые, нэмэл хэшээлнүүдые эмхидхэхэ, дүй дүршэлөө хубаалдаха гэжэ оролдодогбди, — гэжэ Анна Цыренжаповна хүдэлмэри, сугтаа хүдэлдэг нүхэд тухайгаа сэдьхэл дүүрэнээр хөөрөө һэн.

Хэшээлнүүдээ һонирхолтойгоор үнгэргэхэ, математикын шэдитэ нюусануудтай танилсуулха, энэ эрдэмдэ һурагшадые дурлуулха гэжэ хүсэдэг энэ багшада заалгаһан үхибүүд өөһэдөөшье тусхай мэргэжэлтэн, зариманиинь багшанар болонхой юм. Анна Цыренжаповнагай шаби болохо Сэсэгма Гомбожаповна Цыренова 13 жэлэй туршада математикын багшаар энэл һургуулида хүдэлнэ. А. Ц. Шойнжуровае олон хүн «манай багша», «һурган хүмүүжүүлэгшэ» гэжэ омогорхон хэлэдэг юм.

Тиигээдшье ном заалгаар багшын ажал дүүрэдэггүй гээшэ ааб даа. 6-дахи «Б» классай хүтэлбэрилэгшэ һэн тула Анна Цыренжаповна «үдэр һүнигүй» шахуу гэхээр, бүхы сүлөөтэй сагаа үхибүүдтэ зорюулдаг гэхэдэ алдуу болохогүй. Түрүү зэргын гэжэ нэрлэгдэһэн энэ классай пионернүүд түрэл республикынгаа ойн баярай хүндэлэлдэ олон тоото хэмжээ ябуулгануудта хабаадаһан байна. Буряад оронойнгоо түүхэдэ зорюулагдаһан планшедүүдые үхибүүд бэлдээ. Энэ классай бэлдэһэн «Эхэ ороноо аршалан хамгаалаа» гэһэн планшет дайнай ветеранууд П. Иванов, Д. Галсанов, Н. Намсараев, П. Балдандоржийн гэгшэд тухай хөөрэнэ. Түрэл һургуулиингаа байгуулагдаһаар 70 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан стенддэ материалнуудые суглуулалсаа, уран һайханай харалгада хабаадаа, кабинедые шэмэглэлсээ. Ажалай ветеранууд Б. С. Содномов, С. А. Аюшеева гэгшэдтэй һонирхолтой уулзалгануудые һургуулидаа үнгэргэһэн байна. Эдэ бүгэдэ хүдэлмэриие классай хүтэлбэрилэгшэ А. Ц. Шойнжурова шадамар бэрхээр эмхидхэдэг байна.

Анна Цыренжаповна ниитын хүдэлмэридэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Пионерскэ классуудай хүтэлбэрилэгшэдэй методическа нэгэдэлые тэрэ олон жэлдэ хүтэлбэрилнэ. Тодорхойлбол, пионерскэ 14 классай хүдэлмэриие нэгэдүүлэн хүтэлбэрилхэ гээшэ тиимэ бэлэн хэрэг бэшэ гэжэ мэдээжэ ха юм. Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 60 жэлэй ойн баярта зорюулагдаһан хэмжээ ябуулгануудые пионерскэ отрядууд олоор үнгэргөө гэжэ тэмдэглэхээр. Пионерскэ дружинын хүдэлмэриие пионервожатанууд Чимитова, Петрова гэгшэд ехэ бэрхээр ябуулһан байна.

— Муу хүмүүжэлтэй үхибүүдые һургаха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулнабди. Манай тусхай харгалзалга доро 5 үхибүүд бии, тэдэнэй 2-ынь һайн журамаараа юрын үхибүүдэй тоодо ороо. Тэдэнэртэ һонирхолтой хүдэлмэри даалгаха гэжэ оролдодогбди, — гэжэ арадай гэгээрэлэй отличник А. Ц. Шойнжурова һанаата болон хөөрэнэ.

Багшын үхибүүд ехэ болонхой, өөһэдөө ажаллажа эхилэнхэй. Зүүн Сибириин технологическа институдые дүүргэһэн Виктор хүбүүниинь түрэл нютагайнгаа тоһо-сырэй заводто инженерээр ажаллана. Харин Альберт Улаан-Үдын авиазаводто фрезеровщик юм. Сүлөөтэй сагтаа эхэдээ ерэжэ тэдэнэр туһалдаг һайхан заншалтай юм.

Цыренжаповтанай бүлэдэ 12 үхибүүд хүмүүжүүлэгдээ. Тэдэнэй дүрбэниинь эсэгынгээ замаар багшанар болонхой. Буряадай гүрэнэй багшанарай институдые дүүргэһэн Софья Цыренжаповна баһал хорёод жэлдэ буряад хэлэ заана. Сулхариин дунда һургуулиин багша Галина Цыренжаповна 15 жэлдэ физикын багшаар ажаллана. Харин Ким Цыренжапович Хэжэнгынгээ хүдөөгэй ПТУ-да багшална. Энэ бүлэдэ элдэб мэргэжэлтэй хүнүүд олон: багшанар, бухгалтер, врач, дуушан... Бултадаа суглараад, «Баянхан Хэжэнгээ мартагшалгүйб» гэһэн дуу, үгышье һаа ондоо дуунуудые дуулажа байхадань шагнаа һаатнай, хэды гоёб даа?! Үнэр баян, эбтэй эетэй ажаһуудаг энэ бүлэдэ элүүр энхые, ута наһатай, удаан жаргалтай һууха хыень үнэн зүрхэнһөө хүсэе! «Шура эжы» гэжэ олоной дунда алдартай болоһон эжынь «Эхэ-герой» алдар солотой.

...Бадмахан сэсэгээр
бадаранхайгша,
Баранда алдартай нютаг
юм даа...

гэһэн үгэнүүдтэй дуун түрэл нютагаймнай һайханиие магтан түүрэнэ...

Б. ДЫМБРЫЛОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Арадай гэгээрэлэй отличник багша А. Ц. Шойнжурова хэшээлэй үедэ.
Д. САМБУЕВАЙ фото.

АЖАЛГҮЙШҮҮЛ ДУНДАМНАЙ БАЙХА ЁҺОГҮЙ

ХҮН БА ХУУЛИ

Ажал хэнгүй зайгуултаад ябагшадтай тэмсэл шангадхаха хэрэгтэ КПСС-эй XXVI съезд дээрэ анхарал хандуулагдаа гээшэ һааб даа. Совет хүнүүд тиимэ забхай зайдан, хэндэшье аша туһагүй заримшуулые саашадаа тэсэхэеэ болёо. юуб гэхэдэ, бусадай хүзүүн дээрэ һуугшад общетвын нэрэ хүндые бузарлахаһаа гадна, журам заршам эбдэдэг, архи уудаг, тиигэжэ аюултай хойшолонтой али бүхы хэрэгүүдые үйлдэхэгшэд болоно гэһэн тон зүб тобшолол хэгдээ һэм шуу. Тиимэһээл оронойхүгжэлтын энэ шатада ажал хэнгүй зайгуултагшадтай тэмсэл шангадхаха, тэдэниие ажалда оруулха хэмжээнүүдые хараалха, ажалда ороһоо гол таһа арсагшадые хэһээхэ гээшэ гүнзэгы удха шанартай болоод байна. Сэхынь хэлэхэдэ, ажал хэхэ дурагүйшүүлые бүхы совет хүн зоной тоотой жэшэжэ үзэхэдэ, тон үсөөн ааб даа. Гэбэшье тэдэнэр ниитэдэ харша хараа бодолоороо, журам эбдэдэг аашаараа бусадта муу нүлөө үзүүлнэ, өөһэдынгөө хара хэрэгүүдтэ залуушуулые, хуулиин наһа хүсөөгүйшүүлые хабаадуулжа, гайтай ехэ хохидол ушаруулна гээшэ бшуу.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые, КПСС-эй ЦК-гай гаргаһан «Журам заршам сахиха болон хуули эбдэгшэдтэй тэмсэл шангадхаха хүдэлмэри һайжаруулха тухай» тогтоолые дүүргэлтэ болгожо, манай Советскэ районой хуули сахидаг эмхинүүд партиина совет, профсоюзай ба комсомолой органуудтай хамта ажал хэнгүй зайгуултагшадтай ойлгуулламжын хүдэлмэри ябуулжа, тэдэниие хуули буса хэрэгүүдһээ һэргылжэ, алхам бүхэнииень хинан шалгана. Олониитэдэ аша туһатай ажал хэдэггүй нюурнууд лэ дииилэнхи ушарта гэмтэ ябадал гаргана гэжэ дээрэ хэлээ һэмди. Үнэхөөрөөшье, 1983 оной түрүүшын хахадые абажа харахада, бүхы гэмтэ ябадалнуудай 34 процентыень ажалгүй зайгуултагшад, тиихэдэ һогтуу хүнүүд хахадһаань ехые хэһэн байна бшуу. Урдань хуули эбдэһэн, сүүдээр хэһээгдэһэн эрхэтэдэй хүбида гэмтэ ябадалнуудай 38 процентынь хүрэнэ.

Эдэ бүгэдэнһөө тобшолходо, урдань сүүдээр хэһээгдэһэн хүнүүдые тусхай анхаралдаа абаха, тэдэниие ажалда шэлжүүлхэ гээшэ онсо удха шанартай болоно бшуу. Нүгөө талаһаа, ниитэдэ аша туһатай хүдэлмэриһөө хулжадаг, обществодо харша аашаа гаргадаг нюурнуудтай саг үргэлжэ тэмсэл хээд байбал, гэмтэ ябадал хэлгые һэргылхэ найдамтай нүхэсэл олдохо жэшээтэй гээшэ. Тиихын түлөө ажал хэнгүй зайгуултагшадай хаана ажаһуудагые, ямар документтэйе, ямар хүсэлтэйень саг үргэлжэ мэдэжэ байха тон шухала. Үнэн дээрээ, тиимэ зоной ямар аргаар яажа мүнгэ олодогынь, юундэ нигэжэ ажал хэнгүй ябадагынь тодорхойлогдодоггүй байна. Тэрэшэлэн милицидэ саг үргэлжэ һогтуугаар ородог, эндэ тэндэ хонжоо наймаа хээд ябадаг заримшуулые ажалла шэлжүүлхэ талаар эрхэ сахидаг эмхинүүд өөдэтэй юумэ хэнэгүй гэһэн һэжэг түрэнэ. Юуб гэхэдэ, жэлдээ хэдэн дахин, жэшээлхэдэ, медицинскэ тэлэрүүлэлгын газарта ороһон хүнүүд ямаршье хэһээлтэдэ хүртэнгүй, ажалшье хэнгүй зайгуултаад ябажал байдаг зандаа гэжэ адаглахаар.

Эндэ хэдэн жэшээ дурдамаар.

Дүшэн хоёртой Г. А. Стрепов оройдоол гуша наһатай В. Ц. Цыдыпова хоёр хаанашье ажал хэдэггүй байхаһаа гадна, тэнгэриин үдэр бүхэндэ хатуу харые али нэгэ тээһээ оложо уугаад, дура зоргон соогоо зайгуултадаг һэн. Юумын олдожо үгэхэеэ болиходо, эртээнһээ хэлсээд, гэр байрын захирганай склад сооһоо 1452 түхэриг сэнтэй эд бараа энэ жэлэй февраль соо хулуужа абаһан, тиигээд тэрэнээ худалдажа, мүнгэн болгоод, үнөөхил хатуу хараяа намнажа, Улаан-Үдын үйлсэ хэмжэжэ, үдэрөө үнгэргэдэг байгаа. Һүүлэй һүүлдэ гэмтэ ябадал хэһэниинь элиржэ, Г. А. Стрепов табан жэлээр, В. Ц. Цыдыпова дүрбэн жэлээр эрхээ хаһагдаба. Гадна тэдэнэр архиһаа аргалуулхаар шиидхэгдээ.

Хорин гурба наһатай Н. И. Халтанов гэдэг гүрэнэй болон хубиин зөөри хулгайлһанайнгаа түлөө урдань эрхээ хаһагдаһан байгаа юм. Теэд тэндэһээ табигдаад, саашанхи ажабайдалаа зүбөөр зохёохо зорилгоор ямаршье тобшолол өөртөө хээгүй. 1983 оной март соо архиин халуугаар «зүрхэтэй боложо», № 5 столовын харьяата пивын баарта нэбтэрэн ороод, 530 түхэригэй сэнтэй элдэб үнэтэй сортын, жэшээлхэдэ, «Бонд», «Марлборо» гэхэ мэтэ сигаредүүдые мэшээглээд, тэрьедэжэ ябатараа баригдашоо бшуу. Гүрэндэ ушаруулһан гарза гайгаа сүм түлөөшье һаань, тэрэниие 4 жэлээр эрхыень хаһаха гэжэ арадай сүүд шиидхэбэри гаргаа. Мүн архиһаа аргалуулха болонхой.

Г. Ф. Викторова хоёр жэл соо хаанашье хүдэлөөгүй, гол түлэб архи залгаад лэ ябадаг бэлэй. Забхай аяг аашаа гаргахаһаа гадна айлда ороод, дүтэ хэбтэһэн юумысынь «татажархидаг» зантай һэн. Нэгэтэл баригдажа, 4 жэлээр эрхээ хаһуулаа. Урдань 5 дахин эрхээ хаһуулһан И. М. Иванов гэлэг баһал айлай зөөри хулгайлжа ябаһаар баригдаад, 4 жэлээр хаалтада оробо.

Тиихэдэ хулгай хээшьегүй һаа, хаанашье хүдэлэнгүй, түрэлхидэйнгөө хүзүүн дээрэ бүхөөр һуугаад, зайгуултадаг зариман олдохо. Эрхэтэн А. М. Уваров урдань эрхээ хаһуулжа үзэһэншье аад, «ухаа ороогүй», түрмэһөө гараһаар 10 һара соо «хүдэлмэри бэдэрээшэ» болоод, архи намнаа. Тиихэдээ эхынгээ, һамганайнгаа мүнгэ зөөри дээрэ таршалаа. Иигэжэ ябаһанайнгаа түлөө тэрэ дахинаа 2 жэлээр эрхээ хаһагдаба. Мүн лэ А. М. Уваров шуу ябадалтай Л. К. Мальшакова гэдэг архиин һогтуугаар оло дахин тэлэрүүлэлгын газарта асарагдаһан, хэды дахин милициин зүгһөө һануулга абаһан байбашье, заһарха гэжэ заахашье оролдоогүй юм. Аргаа ядахадаа, эрхэ сахидаг органуудай түлөөлэгшэд хэрэгыень арадай сүүдтэ дамжуулан үгэһэн юм. Советскэ районой арадай сүүдэй шиидхэбэреэр энэ эхэнэр гэмтэй дээрэ тоологдожо, эрхээ хаһагдаба.

Ажал хэнгүй зайгуултан ябагшад, үгышье һаа, ажаллаха арга боломжотой аад, гүйраншалагшад бусад хүнэй хүзүүн дээрэ амидарагшад тушаа 1983 оной январиин нэгэнһээ эхилжэ, харюусалгатай хэмжээнүүд абтадаг болоо. Жэшээлхэдэ, нигээд ябаһан хүнүүд жэлһээ 2 жэл хүрэтэр болзороор эрхээ хаһагдаха гү, али энэл болзор соо заһан заларуулгын хүдэлмэринүүдтэ ябуулагдаха байна. Хэрбээ урдань эрхээ хаһагдаһан нюурнуудай иимэрхүү ябадал гаргаа һаань, нэгэ жэлһээ 3 жэл хүрэтэр сүүдэй шиидхэбэреэр дахинаа эрхынь хаһажа болохо юм.

Ажал хэнгүй зайгуултаад ябадаг хүнүүдые тодорхойлон элирүүлгэ гээшэ милициин бүхы албануудай тон шухала зорилго мүн. Гэбэшье энэ хэрэгые гол түлэб һэргылэлгын албан бэелүүлдэг байна. Милициин хүдэлмэрилэгшэд энэ талаар тэдэнэй гарта бии байдаг бүхы арга боломжые гүйсэд хэрэглэнэгүй гэжэ һанамаар. Үнэхөөрөөшье, уголовно бэдэрэлгын органуудай, ГАИ-гай, ОБХСС-эй, паспортна таһагай, медицинскэ тэлэрүүлэлгын газарай, хуулиин наһа хүрөөгүй үхибүүдэй хэрэг эрхилдэг инспекциин хүдэлмэрилэгшэд ажал хэнгүй зайгуултаад ябагшадые элирүүлхэ хэрэгтэ илангаяа эдэбхитэйгээр хабаадаха зэргэтэй. Нүгөө талаһаа, дотоодын хэрэгүүдэй таһагуудай элдэб подразделениүүд хоорондоо тодорхой холбоогүйгөөр хүдэлнэ, журам заршам хазагайруулагшад тушаа мэдээнүүдые бэе бэеһээ абалсанагүй гэжэ тэмдэглэхэ шухала.

Тэрэшэлэн ажал хэнгүй зайгуултадаг, бусадай хүзүүн дээрэ амидардаг нюурнууд тушаа гэр байрын-коммунальна эмхинүүд, медицинскэ болон венерическэ больницанууд зарим тэды тодорхой мэдээнүүдтэй байбашье, милициин органуудта дамжуулан үгэдэггүй зантай. Энэниинь буруу гэжэ тоолоптой.

Манай арадай сүүдэй хүдэлмэриин дүй дүршэл хаража үзэхэдэ, олониитэдэ аша туһатай ажалһаа гол түлэб урдань эрхээ хаһагдаһан, тиигээд табигдажа ерэһэн хүнүүжэ тобшолжо гороодой районтоодын хэрэг заһан заларуулнуудһаа паспорт руулна, ямар гөөр прописка дадаг заншал лые ажалда шанхи ябаһа шалгаха хэрэгтэ сэ хандажа һануулха хүрим ушарта ... ково инспекциие ажалда ша коллектив байлгахын холо болгохо но.

Юрэдөөл, ... зайгуултаад ... тэдыгээр ... шангаар тэмсэх ... рам заршам ... хүнүүдэй ... хаража үзэхэ ... лайнь шалга ... руулхэ. ушар ... лан гаргаха ... удха шанар ... на тиимэ ... ли сахиха ... жын хүдэлм ... эрдэм мэдэ ... дэ ашатай. ... най хэжэ ... дэлмэри има ... һэн бэшэ, ... гэһэн шэглэ ... рин ажал ... таад ябагша ... рэгтэ сэхэ ... гаа һаа, ... лһала ... шангашье ... хуулиин ёһо ... хай. Хэды ... буруу замда ... хэндэ хүмү ... хубилха ар ... манай нанги ...

Ниитэдэ ... нуудые урид ... зорилгоор ... да журам ... ли сахиха б ... даар ойлгуул ... ри саг үргэ ... шэ гүнзэгы ... гэжэ дахи ... Юуб гэхэдэ, ... үндэһэн ... һайн мэдэжэ ... юумэндэ хар ... хандаха гээш ... хэнэй хэрэг ... хэншье март ...

К. ...

«ЧАЙКА» АМАРАГШАДЫЕ УРИНА

Алдарта Байгал, арюухан далайнгаа эрьедэ энэ һайхан элдин зунай сагые үнгэргэһэн хүн бүхэн «Бурятцелинстрой» трестын «Чайка» гэжэ аяншалагшадай бааза тухай заатагүй дурдахал байха. Эндэ нэгэ доро жаран хүн амарха, аятай зохидоор сүлөөтэй сагаа үнгэргэхэ, тамир хүсэеэ нэмээжэ, Байгалай үмэнын халуун наранай элшэдэ шаруулан, алтан элһэн дээрэ таашаан хэбтэхэ дүүрэн арга боломжотой. Тэрэнэйханалгатай зохидоор баригдаһан гэрнүүд, амтан эдеэтэй столово, тойроод байһан үзэсхэлэн байгаали—эдэ бүгэдэ амарһан хүн бүхэндэ хэзээшье мартагдахагүйл.

— Манай баазада амарха дуратайшуул угаа олон юм,—гэжэ Вера Георгиевна Малявкина хөөрэнэ.— Хүн бүхэниие халуун дулаанаар угтан абаха гэжэ оролдодогбди.

Урин налгай зантай энэ эхэнэр аяар найман жэлэй туршада баазын директорээр хүдэлнэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: эндэ амарагшад загаһа барнхаяа ошобо; эреэн мараан сэсэгүүдэй дунда.

П. БУРМАКИНАЙ фототекст.

ХАМУУТАЙ ХОНИН

Басни

Эндэ хөөрэһүү нэгэ һонин:
Эжэлһээ таһарһан ганса
Хонин
Ямар бэ даа ехэ һүрэгтэ
нэгэтэ.
Яажашьеб ниилэбэ ха,
Халаг, тэрэ Хонин үнэндээ
Хамуутай мал байшабал
даа.
Үнишье болонгүй бэшэндээ
Үбшэнөө халдахаабал даа.
Һайн, жэшээтэ һүрэг аад,
Һандарба, муудаба,
һалаба.
Саашаа нигээд хүрэг даа—
Сасуулха саг тулаба.
Эгээл иимэ байдал
Эндэмнай болоод байнал.
Анханай тогтомол эмхитэй
Айхабтар гуримтай эмхидэ
Хараһан лэ хүндөө
халдадаг
Хамуутай гэхэ гү, муутай,
Хэлэ амандаа түлэшэнхэй
Хэрүүлшэн, худалшан
суутай
Аржаганаур нэгэ хээтэйхэн
Ажалда һая абтаа һэн.
Удангүй тэрэ эмхидэ
Ушаргүй хэрүүл һүжэрбэ.
Аятай журам, эмхидэл
Алдууржа, һалажа эхилбэ.
Аймшагтай шууяан,
тоосолдоон,
Анги, можо бололсоон,
Зарга барилсаан, эдилдээн
Замхахаа, юрэдөө, болёо
һэн,
Яаха гээшэб, юу хэхэб?
Ямар тобшолол гаргахаб?
Эмхи зургаанай дарганар,
Энэ басниимни уншагты.
«Хамуутай хонин» түргэхэн
Хамжаата «һүрэгһөө»
гаргагты.

Гунга ЧИМИТОВ.

ХҮНГЭН ЗАНТАЙ ҮНЭГЭН

Уйтахан нюдэтэй, ургэн шанаатай мэхэтэй шарахан үнэгэн нэрэ обогоо хубилгажа, баабгай болохо гэжэ шиидэбэ. Тиигээд тэрэ: «Би Араата Үнэгэнов бэшэ, харин Мишель Францев гээшэб» — гэн, үбсүүгээ ёборон, түрэл гаралнуудтаа, нүхэдтөө дээрэлхэжэ, ноёрхожо эхилбэ. Тиихэдэнь ондоо үнэгэдынь: «Ши яагаад Мишель Францев болохо болообши? Алишье талаараа баабгайдал адли бэшэлши. Өөрынгөө түрэлхи нэрэһээ арсахаяа һанаба гүш?» — гэлдэн, тэрэнээ хамһажа таһа сохёод, нютаг нугаһаань үлдэжэрхёо бэлэй.

Гэр байраһаа үлдүүлһэн үнэгэн гансаараа ой сооһуур тэнэжэ: «Би Мишель Францев гээшэб», — гэжэ, элдэб ангуудые айлгажа, мэгдэхээжэ, гайхуулжа ябатараа, хүбшэ тайгын эзэн баабгайтай уулзашаба ха.

Баабгай үнэгэнһөө:

«Та хэн гээшэбта?» —гэжэ асууба.

Тиихэдэнь үнэгэн:

Би Мишель Францев гээшэб, — гэжэ томоотойгоор харюусаба.

— Би баһа тиимэ нэрэтэйлби, — гэбэ бартахи.

— Ши минии орондо Араата Үнэгэнов болыш, — гэжэ нүгөөдэнь ехэл мэхэтэйгээр һаглагар һүүлээрээ һэбюурдэбэ.

— Үгы даа, Түрэлхи нэрэһээ арсаха аргамгүй,— гээд, баабгай һэмээхэнээр үнэгэндэ дүтэлбэ.

Тиигээд тэрэ гэнтэ хажуудахиингаа хүзүүнһээнь саб шүүрэжэ бажуун: «Хуурмаг яндуул, юундэ минии нэрэ хулуужа, Мишель Францев болообши-! Ши намда бишыхашье адли бэшэлши! Али нигэжэ намайе һажаагаад, алдар солыемни, хүндыемни доройтуулхаяа һанаба гүш?!» — гээд, үнэгэсэ балбажа алажархин алдаад, агаараар арба дахин эрьелдэтэрнь, хадын хабшал руу хаяжархёо һэн.

Арай амиды голтойхон үлэһэн тэрээхэн үнэгэн энээнһээ хойшо хүнгэн һэбхи ябари зангаа мартажа: «Би Мишель Францев бэшэ, харин Араата Үнэгэнов гээшэб!»— гэжэ, өөртөө оло дахин дабтажа ябадаг болоо һэн.

ШОГ ЁГТО ҮГҮҮЛЭЛНҮҮДҺЭЭ

БОДОТО НЭРЭЕЭ ҺАНАБА

Жорж ханинартаяа хөөрэлдэхэдөө, хари гүрэнэй хүнүүдые һажаажа, зорюута ямаршьеб акценттэйгээр ород хэлээр дуугархые оролдодог, харин буряадаар нэгэшье үгэ хэлэдэггүй юм.

Тиимэһээ тэрэниие тойроод байһан зониинь: «Карлов Жорж Шмидтович гээшэ», —гэлсэдэг.

Зүгөөр тэрэ иимэ нэрэдээ дадажа, өөрыгөө «Жорж гээшэб», — гэжэ омогорхон хэлэдэг болоо һэн.

Жорж институдта һурадаг, хамтын байрада байдаг студент юм.

Нэгэтэ тэрэ хамтынгаа байрын вахтёрто дүтэлжэ: «Почтальон намда гэртэхинэймни эльгээһэн мүнгэнэй саарһа асараагүй гү?» —гэжэ асууба.

Тиихэдэнь тэрэнь: «Мүноодэр шамда бэшэ, харин гансал Харлуев Доржо Чимитович гэгшэдэ тиимэ саарһан ерээл даа», — гэбэ.

— Алин бэ тэрэтнай... Намда үгыт, — гэжэ Жорж ород хэлэ муугаар мэдэдэг хүгшэндэ буряадаар хэлэбэ.

— Хүнэй юумэ шамда үгэхэ аргамгүй. Ши Карлов Жорж Шмидтович ха юмши,—гээд, вахтёр хүгшэн тэрэнэй урдаһаань сухалтайгаар хараба.

— Битнай үнэн дээрээ паспортаараа Карлов Жорж Шмидтович бэшэ, харин Харлуев Доржо Чимитович гээшэлби, —гэн тэрэ эхэ, эсэгынгээ эльгээһэн мүнгэ абахын тула, өөрынгоо бодото фамили, нэрэ, обог дурдаха баатай болоо һэн.

Ш-Н. ЦЫДЕНЖАПОВ.

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ, ул. КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор—2-50-96 приемная—2-54—54 зам редактора—2 68.08 зам редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52, секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34 05 пропаганды 2-56 23 промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64 36, 2-63-86 советского строительства и быта—2-69-58 культуры и школ 2 60 21, 2-57-63 информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров—2 67 81, корректорская—2-33-61 выпускающие — 2-35-95, отдел объявлений — 2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств, полиграфии и книжной торговли г. Улан-Удэ, ул. Ленина ...
Н-01619. Заказ № 191. Индекс ...